

BOSNA I HERCEGOVINA

**IZVJEŠĆE O AKTIVNOSTIMA UREDA ZA REVIZIJU
INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2021. GODINU**

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

IZVJEŠĆE
O AKTIVNOSTIMA UREDA ZA REVIZIJU INSTITUCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2021. GODINU

Broj: 08-02-3-561/22

Sarajevo, travnja 2022. godine

KAZALO

Riječ glavnog revizora.....	4
Sažetak	5
O Uredu	6
Misija, uloga i mandat Ureda	6
Neovisnost	6
Mandat.....	7
Okvir revizije	7
Strateški plan razvoja Ureda za razdoblje 2021.-2025.	8
Planiranje revizija	10
Kvaliteta i osnovne vrijednosti	11
Komunikacija i izvješćivanje	12
Komunikacija sa Parlamentarnom skupštinom BiH	13
Komunikacija sa javnošću i drugim relevantnim akterima	14
Uloga Koordinacijskog odbora	16
Rezultati provedenih revizija	17
Financijska revizija	17
Revizija učinka	21
Realizacija preporuka revizije	24
Metodologija revizije	28
Kontrola kvalitete revizije.....	29
Međunarodna suradnja.....	31
Organizacija poslovnih procesa Ureda.....	32
Upravljanje.....	32
Upravljanje rizicima	32
Osoblje	33
Financiranje.....	34
Privici	35
Privici	35
Privitak 1. – Popis institucija koje su bile predmetom financijske revizije u 2020. godini (revizija financijske 2019. godine):.....	36
Privitak 2. – Shematski prikaz organizacije Ureda.....	39
Privitak 3. – Struktura uposlenih u Uredu	40
Privitak 4. – Financijsko izvješće Ureda	41

Riječ glavnog revizora

Zadovoljstvo mi je predstaviti vam Godišnje izvješće o aktivnostima Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.

Protekla 2021. godina za Ured predstavlja početak novog strateškog razdoblja dokumentiranog kroz Strateški plan razvoja Ureda 2021.-2025. Okosnica aktivnosti u narednom petogodišnjem razdoblju uključuje rad na promicanju neovisnosti Ureda, jačanju njegovih kapaciteta te povećanju utjecaja rada Ureda u društvu.

Revizijom finansijskih izvješća i usklađenosti poslovanja svih institucija BiH za 2020. godinu, te revizijom izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH za 2020. godinu zaokružili smo još jedan ciklus finansijske revizije koji je rezultirao velikim brojem značajnih revizijskih nalaza i preporuka. Prošlogodišnjim programom revizije učinka nastojali smo doprinijeti unapređenju oblasti kao što su upravljanje pristojbama i naknadama u institucijama BiH, elektroničko upravljanje dokumentima, inspekcijski nadzor, te sustav javnih nabava u institucijama BiH. Kroz proces praćenja realizacije preporuka revizije učinka mjerodavnim institucijama i javnosti prezentirali smo aktivnosti odgovornih institucija BiH na realizaciji preporuka iz oblasti zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nezgodi i upravljanja grantovima.

Krajem 2021. godine objavili smo našu prvu Komunikacijsku strategiju za razdoblje 2022.-2025. kao prvi korak u ispunjenju cilja 3. definiranog Strateškim okvirom razvoja i usmjerenog povećanju učinaka i relevantnosti rada Ureda. U komunikacijskom smo smislu unaprijedili komunikaciju sa tijelima za provedbu zakona kroz realizirane aktivnosti Radne grupe za unapređenje rezultata procesa revizije.

Prvu godinu novog razvojnog poglavlja okončali smo u skladu sa strateškim opredijeljenima i njima povezanim operativnim programima. Naše zacrtane planove smo u cijelosti ispunili realizacijom godišnjih planova finansijske i revizije učinka i drugih aktivnosti značajnim za ispunjenje naše zakonske uloge, premda se rad u protekloj godini nastavio odvijati u okolnostima i pod ograničenjima nametnutih pandemijom koronavirusa.

Pored toga, također izvan naše kontrole, političke okolnosti tijekom 2021. godine nepovoljno su se odrazile na rezultate našeg rada jer je uvelike izostao parlamentarni nadzor nad radom institucija BiH kroz razmatranja izvješća o provedenim revizijama, uslijed čega su izostali i relevantni parlamentarni zaključci.

Bez obzira na prethodno, smatram da smo prvu godinu novog strateškog programa, kroz maksimalno zalaganje osoblja i rukovodstva Ureda, okončali uspješno i da smo stvorili solidne temelje za nastavak realizacije zacrtanih ciljeva. Ured će, i u nadolazećem razdoblju, fokus svog djelovanja usmjeravati prvenstveno na kvalitetu rada, izgradnju kapaciteta i jačanje uloge društveno relevantne institucije.

Hrvoje Tvrtković, glavni revizor

Sažetak

Novo petogodišnje strateško razdoblje za Ured započeto je usvajanjem Strateškog plana razvoja Ureda 2021.-2025. Ovaj dokument predstavlja nastavak razvoja i rada na temeljima do sada postignutih rezultata i ostvarenih učinaka.

Tijekom 2021. godine Ured je izvršio financijsku reviziju za 74 institucije i objavio 74 izvješća o obavljenim financijskim revizijama za 2020. godinu, te za isti broj institucija izvršio prethodnu reviziju za 2021. godinu. Osim pojedinačnih revizija, sačinjeno je i Izvješće o obavljenoj reviziji izvršenja proračuna institucija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, Godišnje revizorsko izvješće o glavnim nalazima i preporukama za 2020. godinu, kao i Sažetak revizorskih izvješća svih revidiranih subjekata za 2020. godinu.

Prošlogodišnji program revizije učinka podrazumijevao je provođenje četiri revizije učinka iz oblasti kao što su upravljanje pristojbama i naknadama u institucijama BiH, elektroničko upravljanje dokumentima, inspekcijски nadzor, te sustav javnih nabava u institucijama BiH. Kroz proces praćenja realizacije preporuka revizije učinka mjerodavnim institucijama i javnosti prezentirali smo aktivnosti odgovornih institucija BiH na realizaciji preporuka iz oblasti zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nezgodi i upravljanja grantovima.

Ured je u 2021. godini, sukladno ISSAI standardima, izvršio skoro potpunu rotaciju revizorskog osoblja s ciljem umanjavanja rizika od zbližavanja sa organizacijom koja se revidira, kao i rizika ugrožavanja profesionalnog skepticizma revizora uslijed dugogodišnjeg angažmana kod istog subjekta.

Stručni kolegij Ureda se u 2021. godini sastao 19 puta kako bi razmotrio i zauzeo stavove o stručnim i drugim važnim pitanjima iz djelokruga rada Ureda.

Zaključno sa 31. 12. 2021. godine, Ured je upošljavao ukupno 62 uposlenika.

U 2021. godini, proračunska sredstva su bila raspoloživa na temelju odluka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o privremenom financiranju institucija Bosne i Hercegovine.

Uslijed nepovoljnih političkih prilika koje su obilježile proteklu godinu, rad Parlamentarne skupštine BiH i mjerodavnih povjerenstava u segmentu razmatranja pitanja iz mjerodavnosti Ureda uvelike je izostao u drugoj polovini 2021. godine.

Komunikacija sa vanjskim akterima dokumentirana je izradom Komunikacijske strategije Ureda za razdoblje 2022.-2025. koja je i objavljena krajem 2021. godine.

O Uredu

Misija, uloga i mandat Ureda

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured) je vrhovna revizijska institucija (u daljnjem tekstu: VRI) osnovana Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine¹ (u daljnjem tekstu: Zakon o reviziji), kao vanjski, neovisni revizor koji revidira poslovanje institucija Bosne i Hercegovine. Kao neovisna institucija Bosne i Hercegovine počeo je sa radom 2000. godine. Sjedište Ureda je u Sarajevu. Uredom rukovodi glavni revizor koji ima dvojicu zamjenika.

NAŠA MISIJA

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine kao neovisna vrhovna revizijska institucija je profesionalno i nepolitično tijelo koje svoje zadaće obavlja na temelju Zakona o reviziji institucija BiH i INTOSAI okvira profesionalnih objava s ciljem da doprinese unapređenju ekonomičnosti, efektivnosti i efikasnosti u raspolaganju javnim sredstvima te transparentnosti i odgovornosti u upravljanju u javnom sektoru

Glavni cilj Ureda je da, provedbom revizija, osigura neovisna mišljenja o izvršenju proračuna i finansijskim izvješćima, korištenju resursa i upravljanju državnom svojinom od Vijeća ministara, proračunskih i javnih institucija u BiH, čime se doprinosi pouzdanom izvješćivanju o korištenju proračunskih sredstava, transparentnom i kvalitetnom upravljanju javnim prihodima, troškovima i državnom svojinom.

Ured informira odgovorne institucije i javnost o svojim nalazima i preporukama pravovremenim i javnim objavljivanjem izvješća o reviziji, te ukoliko su relevantni, drugim oblicima informiranja.

Neovisnost

Prema Zakonu o reviziji, Ured je, u obavljanju svojih dužnosti i provedbi nadležnosti, neovisan i ne podliježe upravljanju ili kontroli bilo koje druge osobe ili institucije. Nadalje, Ured je nepolitičan i ne smije podržavati ili biti u svezi s bilo kojom političkom strankom.

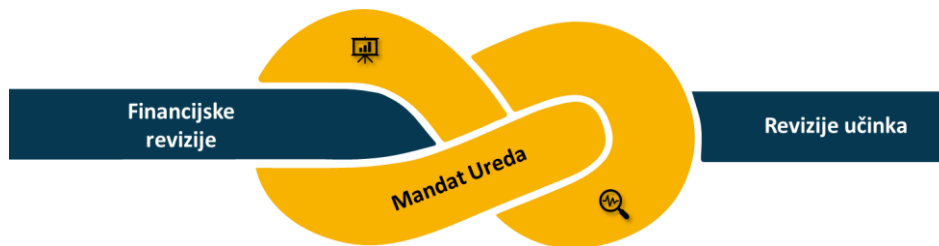
Temeljna načela neovisnosti vrhovnih institucija za reviziju definirana su profesionalnim objavama Međunarodne organizacije vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI) i to Limskom deklaracijom (INTOSAI-P 1) i Meksičkom deklaracijom o neovisnosti vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI-P 10). Opća skupština Ujedinjenih naroda, u dva je navrata (rezolucijama A/66/209 (2011) i A/69/228 (2014)), podcrtala važnost primjene principa neovisnosti javne revizije.

Premda je neovisnost Ureda osigurana Zakonom o reviziji, ona još uvijek nije ustavno utemeljena kao što je to propisano navedenim deklaracijama.

¹ Službeni glasnik BiH broj 12/06.

Mandat

U okviru svog zakonskog mandata, Ured obavlja dvije osnovne vrste revizije:

Slika 1: Mandat Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine

FINANCIJSKE REVIZIJE ZAJEDNO SA REVIZIJOM USKLAĐENOSTI

- Ured, prema usvojenim revizijskim standardima, pregleda finansijska izvješća i pripadajuće račune institucija kod kojih se obavlja revizija, s ciljem procjene jesu li finansijska izvješća pouzdana i odražavaju li bilance u cijelosti rezultate izvršenja proračuna.
- Ured procjenjuje primjenjuju li rukovoditelji institucija BiH zakone i propise, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene, ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkcije unutarnje revizije i sustav unutarnjih kontrola.
- Financijska revizija obuhvata i IT reviziju koja podrazumijeva potporu finansijskoj reviziji u dijelu procesa koji uključuju primjenu informacijskih tehnologija (npr. javnih nabava, rashoda, prihoda i sl.).
- Ured trenutno obavlja redovitu godišnju finansijsku i reviziju usklađenosti kod 74 institucije BiH.

REVIZIJE UČINKA

- Ured ima pravo izvršiti pregled ili ispitivanje (reviziju učinka) određenog aspekta poslovanja cijele ili dijela institucije, programa ili aktivnosti, u pogledu ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti s kojim ta institucija koristi svoje resurse.
- Postojeći kapaciteti Uredu na godišnjoj razini omogućavaju obavljanje četiri izvješća revizije učinka i dva izvješća o realizaciji preporuka revizije učinka.

Okvir revizije

Nadležnost Ureda obuhvaća sve javne institucije BiH, uključujući Parlamentarnu skupštinu BiH, Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara i proračunske institucije, izvanproračunska sredstva koja mogu biti predviđena Zakonom o reviziji; sredstva koja su kao zajam ili grant za BiH međunarodna tijela i organizacije osigurali nekoj instituciji ili projektu u BiH, sredstva osigurana iz proračuna bilo kojoj drugoj instituciji, organizaciji ili tijelu, kompaniju u kojoj država ima vlasnički udio od 50% plus jednu dionicu ili više. Revizija uključuje i sve finansijske, administrativne i druge aktivnosti, programe i projekte kojima upravlja jedna ili više institucija i tijela BiH, uključujući procesuiranje i prihode od prodaje imovine, privatizacija i koncesija.

Ured nije mjerodavan za poduzimanje bilo kakve aktivnosti, izvan onih koje se zahtijevaju Zakonom o reviziji, ako smatra da te aktivnosti nisu sukladne njegovim dužnostima, ili ako bi njihovo obavljanje spriječilo ispunjenje obaveza Ureda po Zakonu o reviziji.

Strateški plan razvoja Ureda za razdoblje 2021.-2025.

Novo petogodišnje strateško razdoblje započeto je usvajanjem Strateškog plana razvoja Ureda 2021.-2025. Ovaj dokument predstavlja nastavak razvoja i rada na temeljima do sada postignutih rezultata i ostvarenih učinaka. Novim strateškim planom definirana su tri temeljna cilja strateškog razvoja sa pripadajućim programima za realizaciju:

1. **Jačati i očuvati neovisnost Ureda;**
2. **Jačati institucionalne, profesionalne i organizacijske kapacitete Ureda i**
3. **Unaprijediti učinak revizije i jačati utjecaj revizije u društvu.**

S obzirom da navedeni ciljevi podrazumijevaju djelovanje u više segmenata i više funkcionalnih odgovornosti, temeljni su strateški ciljevi razrađeni u strateške podciljeve čija implementacija će se nastojati osigurati realizacijom niza aktivnosti preciziranih u sveobuhvatnom akcijskom planu.

Navedeni ciljevi i podciljevi predstavljaju temelj za donošenje godišnjeg plana rada Ureda o čijoj realizaciji Ured izvješćuje putem godišnjeg izvješća o aktivnostima.

Premda je zakon kojim se propisuje rad Ureda za reviziju institucija BiH prilično dobro sačinjen i daju zadovoljavajuće neovisan status, mandat za reviziju, opseg djelovanja i ovlasti, Ured još uvijek nema svoje uporište u Ustavu BiH, što sasvim sigurno predstavlja moguću prijetnju, budući da neovisnost Ureda nije zaštićena u dovoljnoj mjeri. Stoga se i novim strateškim planom predviđa proaktivno djelovanje Ureda s ciljem promoviranja važnosti ustavnog utemeljena kao temeljne zaštite neovisnosti njegovog rada.

Prva godina realizacije strateškog razdoblja obilježena je kadrovskim jačanjem Ureda prijemom tri mlađa financijska revizora. Profesionalni kapaciteti unapređuju se sudjelovanjem u različitim programima obuke, od kojih posebno izdajavamo obuku (u tijeku) u organizaciji INTOSAI-IDI (Razvojne inicijative INTOSAI-ja) pod nazivom PESA-P (Professional Education for SAI Auditors – PILOT). Radi se o pilot programu obuke u kojem sudjeluje sedam revizora Ureda, i to u programima koji se odnose na financijsku, reviziju usklađenosti i reviziju učinka.

Slika 2: PESA-P (Professional Education for SAI Auditors) program obuke u kojem sudjeluje sedam revizora Ureda

Paralelno se odvijao i još uvijek je u tijeku program obuke iz oblasti revizije učinka u kojem sudjeluje jedan revizor učinka, a koju realizira Švedski državni ured za reviziju za osoblje revizije učinka ureda za reviziju zemalja Zapadnog Balkana.

Realizaciju strateškog cilja 3. trasirala je izrada Komunikacijske strategije Ureda koja je objavljena krajem godine kojom su, pored općih komunikacijskih ciljeva, definirani i specifični ciljevi za svaku ciljnu skupinu kroz pojedinačne komunikacijske planove koji za cilj imaju povećanje stupnja razumijevanja, utjecaja i rezultata revizija.

Svojim je radom u 2021. godini, kroz provedene revizije učinka - a koje su se odnosile na upravljanje pristojbama i naknadama u institucijama BiH, inspeksijski nadzor u institucijama BiH, aktivnosti institucija BiH u uspostavi efikasnog sustava javnih nabava, te uspostavu elektroničkog upravljanja

i razmjene dokumenata - nastojao doprinijeti ispunjenju Ciljeva održivog razvoja i to: cilja 8. koji se odnosi na dostojanstven rad i ekonomski rast, cilja 9. koji se odnosi na industriju, inovacije i infrastrukturu, te cilja 16. koji se odnosi na mir, pravdu i snažne institucije.

Slika 3: Doprinos implementaciji Ciljeva održivog razvoja

Ured je i kroz 2021. godinu, radio i na prilagođavanju metodologija koje primjenjuje novom INTOSAI okviru profesionalnih objava (INTOSAI Framework of Professional Pronouncements - IFPP), koji je od kraja 2019. godine zamijenio ISSAI okvir.

Planiranje revizija

Glavni revizor svake godine, na temelju Zakona o reviziji, zahtjeva Parlamentarne skupštine BiH i Strateškog plana razvoja Ureda, nakon konzultacija sa svojim zamjenicima, donosi godišnji plan revizije Ureda za narednu godinu. Parlamentarna skupština BiH ili parlamentarna povjerenstva mogu, u bilo koje vrijeme, zahtijevati da Ured obavi specijalnu reviziju, ali Ured odlučuje hoće li takvu reviziju obaviti.

Godišnji plan financijske revizije donosi se temeljem okvira revizije definiranog u Zakonu o reviziji. Ciklus financijske revizije se planira iz dva dijela: prethodna i završna revizija. Prethodna revizija se provodi sukladno Zakonu o reviziji i istom se obuhvata određeno razdoblje tekuće godine prije sačinjavanja financijskih izvješća za proračunsku godinu. Kroz prethodnu reviziju se, prije svega, vrši ocjena sustava internih kontrola, poslovnih procesa i procjena rizika kod subjekta revizije. Osim navedenog, u prethodnoj reviziji se subjekt revizije informira o uočenim slabostima te se sugerira njihovo otklanjanje prije konačnog sačinjavanja financijskog izvješća za proračunsku godinu. Također kroz prethodnu reviziju se subjekti revizije informiraju o slabostima koje nije moguće otkloniti do sačinjavanja financijskih izvješća, ali iste subjekti mogu uzeti u obzir u poslovanju u narednoj proračunskoj godini. Nakon obavljene završne revizije sačinjava se izvješće o obavljenoj financijskoj reviziji i javno objavljuje. Ured u segmentu financijske revizije nastoji kroz reviziju usklađenosti detektirati ključne probleme u primjeni propisa kako kroz analizu pravilne primjene istih, tako i kroz ocjenu potrebe za izmjenama propisa koji su u primjeni zbog poteškoća koji se javljaju u praksi.

Godišnji plan revizije učinka sadrži teme koje će se, primjenom metodologije revizije učinka, obrađivati tijekom godine. Strategija Ureda jeste odabir atraktivnih i relevantnih tema, kako za građane i javnost, tako i za same institucije BiH, a sve s ciljem ekonomičnijeg, efikasnijeg i efektivnijeg funkcioniranja javne uprave. Proces odabira tema se vrši u zadnjem kvartalu tekuće godine. U procesu odabira sudjeluju svi revizori učinka. Inpute za odabir tema mogu dati i financijski revizori, rukovodstvo Ureda, Parlamentarna skupština BiH (zahtjevima za provođenje revizija učinka), predstavnici civilnog društva, javnosti i dr. Rukovodstvo Ureda, na prijedlog operativnog menadžmenta, odobrava plan revizija za narednu godinu. S tim u svezi se organiziraju i godišnji konzultativni sastanci sa predstavnicima organizacija civilnog društva putem kojih im se prezentira usvojeni program revizije učinka za naredno razdoblje te od organizacija civilnog društva traže inputi za potrebe sačinjavanja programa revizije učinka za narednu godinu, kao i inputi relevantni za provedbu revizija učinka definiranih prezentiranim planom.

Revizija učinka kontinuirano prati rad institucija BiH putem zvaničnih izvješća o radu, izvješća sa sjednica Vijeća ministara, Parlamentarne skupštine BiH i parlamentarnih povjerenstava i drugih zvaničnih dokumenata, putem medija i drugih izvora, te povratnih informacija sa godišnjih konzultativnih sastanaka sa organizacijama civilnog društva, s ciljem identificiranja problema u radu institucija koje mogu biti predmet revizije učinka. Svi revizori učinka su dužni u tijeku godine predložiti barem po jednu potencijalnu temu revizije učinka. Nakon što prikupe sve potrebne podatke i pripreme prijedlog teme, isti se prezentira svim revizorima učinka i svi sudjeluju u ocjenjivanju navedenog prijedloga. Ocjenjuje se mogućnost provedbe revizije, relevantnost problema identificiranog u prijedlogu, dodana vrijednost koju bi revizija mogla imati. Zatim, operativni menadžment prijedloge tema i njihove ocjene prezentira rukovodstvu Ureda i predlaže teme za narednu godinu, vodeći računa da u revizijama budu zastupljene sve oblasti značajne za društvo i građane, a sve u skladu sa nadležnostima Ureda.

Kvaliteta i osnovne vrijednosti

Sustav kvalitete osnovni je dio strategije, kulture i politika koje primjenjuje Ured te je ugrađen u sve faze revizijskih i institucionalnih procesa Ureda.

Analizom načela kojima se Ured u svom radu rukovodi, novim Strateškim planom razvoja definirali smo skup vrijednosti koje čine temelj našeg djelovanja i sustava kvalitete našeg rada:

- Neovisnost** Podrazumijeva ostvarivanje institucionalne, organizacijske i funkcionalne neovisnosti za provedbu povjerenog mandata, kao i pune financijske samostalnosti, kroz osiguranje dovoljne količine financijskih sredstava koja omogućuju potpuno ispunjenje nadležnosti Ureda.
- Integritet** Integritet Ureda je integritet uposlenog u Uredu. Ured, u načinu na kojim se njime rukovodi i načinu na koji uposleni realiziraju zadaće revizorske profesije, vodi svojim primjerom, pridržavajući se najviših standarda profesionalnog ponašanja i djelujući u isključivom interesu javnosti.
- Objektivnost** Posao koji mu je povjeren, Ured obavlja na nepristran način i bez predrasuda te revizijske zaključke zasniva na dostatnim, relevantnim i pouzdanim dokazima.
- Transparentnost** Nalaze koje provedbom revizija utvrdi Ured prenosi kroz jasne, sveobuhvatne i javno dostupne izvještaje, uz poštivanje pravila povjerljivosti i zahtjeva u pogledu zaštite podataka.
- Stručnost** U skladu s međunarodnim standardima revizije, stječemo, izgrađujemo i održavamo najvišu moguću razinu profesionalnih znanja i vještina u domeni revizije javnog sektora te financijskog upravljanja u javnom sektoru potrebnih za profesionalno obavljanje dužnosti povjerenih Uredu.

Ključni mehanizam za osiguranje poštivanja navedenih vrijednosti predstavlja primjena relevantnih etičkih zahtjeva. Stoga je Ured, svojim Etičkim kodeksom, razvio vlastiti skup etičkih vrijednosti i principa koji se odnose na Ured kao organizaciju, kao i na njegovo osoblje, bilo da se radi o individualnom ili djelovanju na razini tima pojedinaca, a to su: integritet, neovisnost, objektivnost, kompetentnost, profesionalno ponašanje i povjerljivost.

Kao dodatni način za osiguranje temeljnih vrijednosti i protekle je godine realizirana praksa traženja povratnih informacija od subjekata revizije vezanih za proces revizije, gdje se subjekti revizije izjašnjavaju o određenim elementima samog procesa revizije, a što Uredu pruža mogućnost unapređenja praksi revizije, procesa revizije, kao osiguravanje dvosmjerne komunikacije sa subjektima revizije koja doprinosi transparentnosti i objektivnosti revizijskih postupaka. Povratne informacije koje su subjekti revizije dostavili svjedoče o visokom stupnju profesionalnosti revizorskog osoblja, relevantnosti i rezultata revizorskog rada.

Dodatnu demonstraciju kvalitete rada Ureda pokazalo je i u 2021. godini objavljeno izvješće o sistemskom monitoringu reforme javne uprave (PAR Monitor)² za razdoblje 2019./2020. godinu. Komunikacijske prakse Ureda su u ovom izvješću prikazane kao primjeri dobre prakse. Redizajnirana web stranica Ureda tako je svojim dinamičnim sadržajem i dostupnošću podataka ocijenjena najboljom u regiji. Korištenje kanala društvenih medija, izrada informativnih brošura i infografika te sažetaka izvješća o revizijama prepoznate su prakse kojima Ured nastoji svoje proizvode prilagoditi nerevizorskim ciljnim skupinama.

² Monitoring reforme javne uprave koji se provodi unutar WeBER projekta predstavlja neovisni nadzor reforme javne uprave od strane civilnog društva za zemlje Zapadnog Balkana.

Komunikacija i izvješćivanje

Ured o svojim aktivnostima izvješćuje sukladno Zakonu o reviziji pa, u tom smislu, Ured izrađuje sljedeća izvješća:

Godišnje izvješće o aktivnostima

sadrži informacije o radu Ureda za prethodnu godinu, zajedno sa finansijskim izvješćem Ureda (članak 6. Zakona o reviziji)

Izvješća o obavljenim finansijskim revizijama

sadrže informacije o obavljenim godišnjim finansijskim i revizijama usklađenosti institucija BiH (članak 13. Zakona o reviziji)

Izvješće o reviziji godišnjeg izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH

Sadrži informacije o obavljenoj godišnjoj finansijskoj i reviziji usklađenosti godišnjeg izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH (članak 13. Zakona o reviziji)

Izvješća o obavljenim revizijama učinka

sadrže informacije o ekonomičnosti, efikasnosti i/ili efektivnosti korištenja javnih resursa od strane institucija BiH (članak 14. Zakona o reviziji)

Godišnje izvješće o glavnim nalazima i preporukama

Sadrži najvažnije nalaze i preporuke iz obavljenih godišnjih revizije (članak 16. Zakona o reviziji)

Dodatno revizorsko izvješće

o pitanjima iz svoje nadležnosti koje se podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH (članak 17. Zakona o reviziji)

Izvješća o specijalnim revizijama

Sadrže informacije o revizijama provedenim na zahtjev Parlamentarne skupštine BiH (članak 18. Zakona o reviziji)

Slika 4: Izvješća koje Ured izrađuje prema Zakonu o reviziju institucija Bosne i Hercegovine

Sva izvješća Ureda, osim što se dostavljaju korisnicima sukladno Zakonu o reviziji, javno su, u svom cjelovitom obliku, dostupna i na internetskoj stranici Ureda.

Komunikacija sa Parlamentarnom skupštinom BiH

Suradnja parlamenata i vrhovnih institucija za reviziju predstavlja najvažniji mehanizam nadzora nad uporabom javnih sredstava od institucija izvršne vlasti. Vrhovne institucije za reviziju, sukladno zakonu i standardima struke, prikupljaju profesionalne i objektivne informacije koje parlamenti koriste kako bi se uvjerali u pouzdanost financijskog izvješćivanja i način uporabe javnih resursa. U tom smislu, veliku ulogu u unapređenju transparentnosti i javne odgovornosti imaju mjerodavna parlamentarna povjerenstva koje, kroz svoje djelovanje, podupiru nastojanja vrhovnih revizijskih institucija i, kroz insistiranje na realizaciji preporuka i praćenje njihove realizacije, pomažu razvoju sustava odgovornosti u javnom sektoru.

Ured Parlamentarnoj skupštini BiH dostavlja pojedinačna izvješća o financijskim revizijama, izvješća o obavljenim revizijama učinka, specijalnim revizijama, godišnje revizorsko izvješće o glavnim nalazima i preporukama, godišnje izvješće o reviziji izvršenja proračuna institucija BiH, kao i dodatno revizorsko izvješće. Sva ova izvješća upućuju se na adrese Zastupničkog i Doma naroda, kao i mjerodavnim povjerenstvima obaju domova.

Ured osigurava prisustvo svojih predstavnika na sjednicama parlamentarnih povjerenstava za financije i proračun, te drugih povjerenstava, prema potrebi i mandatu, kao i sjednicama domova koje na dnevnom redu imaju točke koje se odnose na rad Ureda i, u okviru svog mandata, aktivno sudjeluju u njihovom radu.

Uslijed nepovoljnih političkih prilika koje su obilježile proteklu godinu, rad Parlamentarne skupštine BiH i mjerodavnih povjerenstava u segmentu razmatranja pitanja iz mjerodavnosti Ureda uvelike je izostao u drugoj polovini 2021. godine. Aktivnosti razmatranja izvješća o obavljenim revizijama za 2020. godinu i ostalih pitanja vezanih za rad Ureda u cijelosti su izostale u drugoj polovini protekle godine kada su u pitanju sjednice Doma naroda i Povjerenstva za financije i proračun Doma naroda. Zastupnički dom razmatrao je Izvješće o financijskoj reviziji izvršenja proračuna institucija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, ali izvješće, uslijed nedostatka entitetske većine nije usvojeno. Pojedinačna izvješća financijske revizije za 2020. godinu do dana sačinjavanja ovog izvješća nisu bila predmetom rasprave od strane Parlamentarne skupštine BiH čime je izostalo i održavanje javnih saslušanja rukovoditelja institucija koje su dobile mišljenje s rezervom u financijskoj reviziji za 2020. godinu, kao i usvajanje parlamentarnih zaključaka kojima se institucije BiH obvezuju na realizaciju preporuka sadržanih u izvješćima.

Izvješća revizije učinka objavljena u 2020. godini bila su predmetom rasprave Parlamentarne skupštine i mjerodavnih povjerenstava u prvoj polovini 2021. godine. Izvješća su usvojena, osim izvješća „Digitalizacija TV signala u BiH“ koje nije usvojeno na sjednici Doma naroda.

Komunikacija sa javnošću i drugim relevantnim akterima

Intenzivne komunikacijske aktivnosti prema eksternim akterima u proteklim godinama kulminirale su izradom Komunikacijske strategije Ureda za razdoblje 2022.-2025. koja je i objavljena krajem 2021. godine³. Svrha ove komunikacijske strategije je povećati učinak Ureda i omogućiti mu da pruži odgovarajuću vrijednost i koristi za društvo kroz pojačan angažman relevantnih aktera. Ovim dokumentom Ured će nastojati usmjeriti informacijske i komunikacijske aktivnosti na specifične potrebe pojedinačnih ciljnih grupa utvrđenih analizom komunikacijskih aktivnosti provedenih u prethodnim godinama, kao i analizom potreba i očekivanja relevantnih aktera prikupljenih kroz upitnike i fokus grupe. Aktivnosti definirane strategijom imaju za cilj smanjiti rizik od pogrešne komunikacije čime se osigurava da se željene informacije izražavaju u obliku koji je najjasnije razumljiv i upotrebljiv za ciljnu publiku.

S ciljem stjecanja većeg stupnja razumijevanja osnovnih poruka iz izvještaja o reviziji, Ured je i ove godine nastojao rezultate svoga rada prezentirati širem

Preko 11.000 posjeta Twitter profilu Ureda

krugu korisnika. Pored redovnog izvješćivanja javnosti o aktivnostima Ureda putem zvanične internetske stranice Ureda www.revizija.gov.ba, službeni Twitter profil Ureda (@UredzaReviziju) intenzivno je korišten kao medij putem kojeg smo javnost u stvarnom vremenu upoznavali o aktivnostima Ureda i onim od značaja za rad Ureda. Tako je uz preko 80 izvršenih objava tijekom 2021. godine zabilježeno preko 11.000 posjeta Twitter profilu Ureda.

Kao formu izvješćivanja za građane i ove smo godine glavne nalaze i zaključke iz izvješća o revizijama prezentirali putem infografičkih rješenja dostupnih na internetskoj stranici Ureda.

Slika 5: Infografički prikazi glavnih nalaza i zaključaka iz provedenih revizija dostupni na www.revizija.gov.ba

Internetska stranica Ureda redovito se ažurira novim izvješćima, materijalima i novostima koje za cilj imaju informiranje javnosti i povećavanje razumijevanja aktivnosti koje provodi Ured od strane zainteresiranih korisnika. Tijekom 2021. godine zabilježen je broj od 9283 korisnika koji su posjetili internetsku stranicu Ureda.

Saradnja sa organizacijama civilnog društva (OCD) realizirana je kroz niz aktivnosti sudjelovanjem predstavnika Ureda u radnim skupinama, panel diskusijama, konzultativnim sastancima, konferencijama.

U okviru djelovanja Radne skupine za unapređenje rezultata procesa revizije⁴, predstavnici Ureda realizirali su prvi dio programa obuke za tužitelje, suce i istražitelje na razini institucija BiH. Obuka

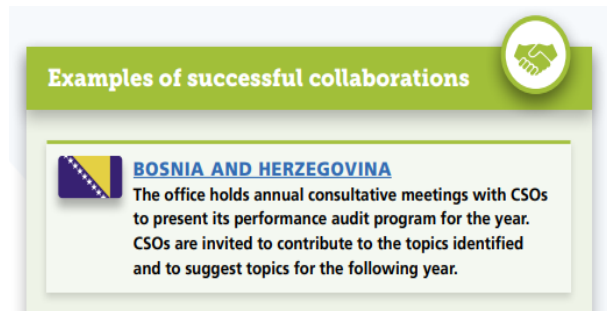
³ http://www.revizija.gov.ba/data/Datoteke/Migrirane%20datoteke/Komunikacijska%20strategija/Komunikacijska_strategija_2022-2025_BHS.pdf

⁴ Aktivnosti koja se provodi u okviru projekta „Efikasnija javna revizija za smanjenje korupcije u Bosni i Hercegovini“ koju CCI implementira uz finansijsku potporu Švedske agencije za međunarodni razvoj i suradnju (Sida) i Veleposlanstva Švedske u BiH

je imala za cilj jačanje kapaciteta tužitelja, sudaca i policijskih službenika (istražitelja) za efikasnije korištenje revizorskih izvješća kao izvora informacija u istražnim postupcima.

Saradnja Ureda sa organizacijama civilnog društva prepoznata je kao primjer dobre prakse u publikaciji koju je 2021. godine objavila Kanadska fondacija za reviziju i odgovornost (CAAF)⁵.

Slika 6: Ilustracija iz publikacije CAAF-a „How Audit Offices Collaborate with Civil Society“

Komunikacija u kontekstu europskih integracija odvija se putem redovnih pisanih doprinosa koje Ured dostavlja u formi priloga institucija u BiH za redovito godišnje izvješće Europske komisije o napretku BiH u procesu europskih integracija i dokumenata za diskusiju za redovite godišnje sastanke Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, zajedničkog tijela BiH i EU uspostavljeno s ciljem provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. VI. sastanak ovog Pododbora, putem kojeg Ured nadležne predstavnike Europske komisije izvješćuje o najnovijim dešavanjima u pitanjima iz njegove mjerodavnosti, koji je bio planiran da se održi u studenom 2021. godine otkazan je, jer materijali potrebni za njegovo održavanje nisu potvrđeni na Vijeću ministara BiH.

Prethodna godina obilježena je i intenzivnom suradnjom u okviru projekta „Transformativno financiranje za potrebe ostvarenja rodne ravnopravnosti s ciljem povećanja transparentnosti, inkluzivnosti i odgovornosti u upravljanju u zemljama Zapadnog Balkana“ kojeg implementira UN Women uz finansijsku potporu Švedske razvojne agencije – SIDA-e.

⁵ [How Audit Offices Collaborate with Civil Society: Highlights from our international survey \(caaf-fcar.ca\)](https://caaf-fcar.ca)

Uloga Koordinacijskog odbora

Koordinacijski odbor vrhovnih institucija za reviziju tijekom 2021. godine nastavio je s poslovima iz svojih nadležnosti⁶. Dajući prednost strateškim ciljevima i prioritetima sadržanim u Smjernicama za aktivnosti Koordinacijskoga odbora vrhovnih institucija za reviziju, Koordinacijski odbor nastavio je sa aktivnostima na:

- potpori osiguravanju neovisnosti VRI
- implementiranju ISSAI okvira
- potpori izgradnji kapaciteta VRI
- demonstriranju vrijednosti i koristi od VRI
- promicanju prevencije korupcije, te
- unapređenju komunikacije sa članicama INTOSAI-a.

Koordinacijski odbor je tijekom 2021. godine nastavio sa održavanjem sjednica, u Tuzli, Brčkom i Banjaluci i Sarajevu, ispunjavajući tako svoju standardnu ulogu koordiniranja aktivnosti revizijskih ureda u Bosni i Hercegovini. Održano je ukupno pet sjednica.

Koordinacijski odbor održavao je suradnju stalnih i pridružene članice Odbora, te je među uredima za reviziju nastavljena komunikacija koja se odnosila na pripremu za realizaciju aktivnosti vezanih za projekt uvođenja sustava upravljanja procesima revizije (AMS) čije je financiranje predviđeno kroz program IPA II za 2020. godinu. Formirana je radna skupina koju čine predstavnici VRI u BiH. U tijeku je izrada projektnog zadatka (ToR) za realizaciju ove aktivnosti.

Koordinacijski odbor je ostao fokusiran na aktivnosti temeljene na preporukama iz Izvješća SIGMA-e o profesionalnoj ocjeni rada vrhovnih revizijskih institucija u BiH iz 2020. godine.

Predstavnici revizijskih institucija u BiH, predvođeni Uredom za reviziju institucija BiH kao članicom EUROSAI-ja, su sudjelovali na administrativnom dijelu XI. EUROSAI kongresa, održanom 14.4.2021. godine, te prvoj online INTOSAI međunarodnoj znanstvenoj i praktičnoj konferenciji održanoj travnja 2021. Glavne teme kojima se konferencija bavila bile su revizija javnog sektora i evolucija praksi u javnom sektoru tokom i nakon krizne situacije i online edukacija kao novo normalno ili privremeno rješenje.

Revizorsko osoblje iz revizijskih institucija u BiH, zaključkom Koordinacijskog odbora, sudjeluje u IDI-INTOSAI pilot programu obuke PESA-P.

⁶ Nadležnosti Koordinacijskog odbora su:

- a) uspostavljanje konzistentnih vodiča i napatka temeljenih na INTOSAI revizijskim standardima;
- b) razmjena profesionalnih iskustava i težnja ka osiguranju konzistentne kvalitete revizije;
- c) organizacija i koordinacija razvojnih aktivnosti sva tri ureda za reviziju;
- d) dodjeljivanje revizorske odgovornosti za zajedničke aktivnosti;
- e) određivanje zastupanja u međunarodnim tijelima.

Rezultati provedenih revizija

Financijska revizija

Zakon o reviziji institucija Bosne i Hercegovine propisuje da pri obavljanju financijske revizije, Ured pregleda financijska izvješća i pripadajuće račune, s ciljem procjene jesu li financijska izvješća pouzdana i odražavaju li bilance u cijelosti rezultate izvršenja proračuna. Također, Ured procjenjuje primjenjuju li rukovoditelji institucija BiH zakone i propise, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene, ocjenjuje financijsko upravljanje, funkciju unutarnje revizije i sustave internih kontrola.

Tijekom 2021. godine Ured je izvršio završnu reviziju za 74 institucije i objavio 74 izvješća o obavljenim financijskim revizijama za 2020. godinu, te za isti broj institucija izvršio prethodnu reviziju za 2021. godinu. Ured je osim pojedinačnih revizija sačinio i Izvješće o obavljenoj reviziji izvršenja proračuna institucija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, Godišnje revizorsko izvješće o glavnim nalazima i preporukama za 2020. godinu, kao i Sažetak revizorskih izvješća svih revidiranih subjekata za 2020. godinu.

Revizije su provedene u skladu sa Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine, Međunarodnim standardima vrhovnih institucija za reviziju – ISSAI, Vodičem za financijsku reviziju i Vodičem za kontrolu kvaliteta financijske revizije i revizije usklađenosti, te dokumentima koje je usvojio Koordinacioni odbor vrhovnih institucija za reviziju u BiH.

Ured za reviziju je u okviru financijske revizije za 2020. godinu proveo reviziju financijskih izvješća i u svezi s istom, reviziju usklađenosti. U izvješćima o financijskoj reviziji Ured za reviziju daje dva odvojena mišljenja, i to:

- Mišljenje o financijskim izvješćima koje se odnosi na ocjenu prikazuju li financijska izvješća fer i istinito, u svim materijalnim aspektima, stanje imovine, obveza i izvora sredstava na 31.12.2020. godine i izvršenje proračuna za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa prihvaćenim okvirom financijskog izvješćivanja.
- Mišljenje o usklađenosti koje se odnosi na ocjenu jesu li aktivnosti, financijske transakcije i informacije za 2020. godinu u skladu, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima kojima su regulirane.

Financijska revizija obuhvaća i reviziju informacijskih sustava koja podrazumijeva potporu financijskoj reviziji u dijelu procesa koji uključuje primjenu informacijskih tehnologija (npr. javnih nabava, rashoda, prihoda i sl.). Sa aspekta IT revizije i potpore IT revizora procesu završne financijske revizije, revidirano je 17 institucija. IT revizori su sudjelovali i u reviziji i izradi Godišnjeg revizorskog izvješća o glavnim nalazima i preporukama za 2020. godinu i Godišnjeg izvješća revizije o izvršenju proračuna za 2020. godinu.

Ukupno izvršenje proračuna za 2020. godinu u revidiranim institucijama Bosne i Hercegovine je 925.861.387 KM. Izvršenje proračuna institucija BiH koje su za svoje poslovanje dobile pozitivno mišljenje i pozitivno mišljenje sa skretanjem pozornosti iznosi 450.019.557 KM ili 48,6 % izvršenja proračuna. Izvršenje proračuna institucija BiH koje su dobile mišljenje s rezervom i mišljenje s rezervom uz skretanje pozornosti iznosi 440.509.250 KM ili 47,58 % ukupnog izvršenja. Ukupno izvršenje proračuna institucije BiH kod koje se Ured za reviziju suzdržao od davanja mišljenja iznosi 35.332.580 KM ili 3,82% izvršenja proračuna. Ukupni pregled mišljenja financijske revizije danih institucijama BiH za 2020. godinu dan je u tablici u nastavku.

Redni broj	Mišljenje revizora	Vrste mišljenja	Broj institucija	Ukupno izvršenje 2020.	Udio u izvršenju ukupnog proračuna institucija (%)
1	Pozitivno mišljenje		22	45.902.072	4,96
2	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pozornosti (404.117.485 KM)	Na finansijska izvješća	2	2.194.854	0,24
		Na usklađenost	34	249.921.803	26,98
		Na finansijska izvješća i usklađenost	7	152.100.828	16,43
3	Mišljenje s rezervom uz skretanje pozornosti (440.509.250 KM)	Na usklađenost	3	85.509.260	9,24
		Na finansijska izvješća	5	354.999.990	38,34
4	Negativno mišljenje		0	0	0
5	Uzdržavanje od mišljenja (OSA)		1	35.332.580	3,82
Ukupno			74	925.861.387	100

Tablica 1: Mišljenja finansijske revizije za 2020. godinu

Od revidirane 74 institucije, Ured je za njih osam dao mišljenje s rezervom i skretanjem pozornosti od čega su dvije institucije dobile mišljenje sa rezervom i skretanje pozornosti na usklađenost i jedno mišljenje s rezervom na usklađenost sa skretanjem pozornosti na finansijska izvješća, dok je pet institucija dobilo mišljenje s rezervom na finansijska izvješća sa skretanjem pozornosti na usklađenost poslovanja institucija sa relevantnim zakonima i propisima. Kod 43 institucije Ured je izrazio pozitivno mišljenje sa skretanjem pozornosti, dok su 22 institucije dobile pozitivno mišljenje po oba segmenta revizije. U jednom slučaju, uslijed ograničenosti opsega revizije, Ured se suzdržao od davanja mišljenja.

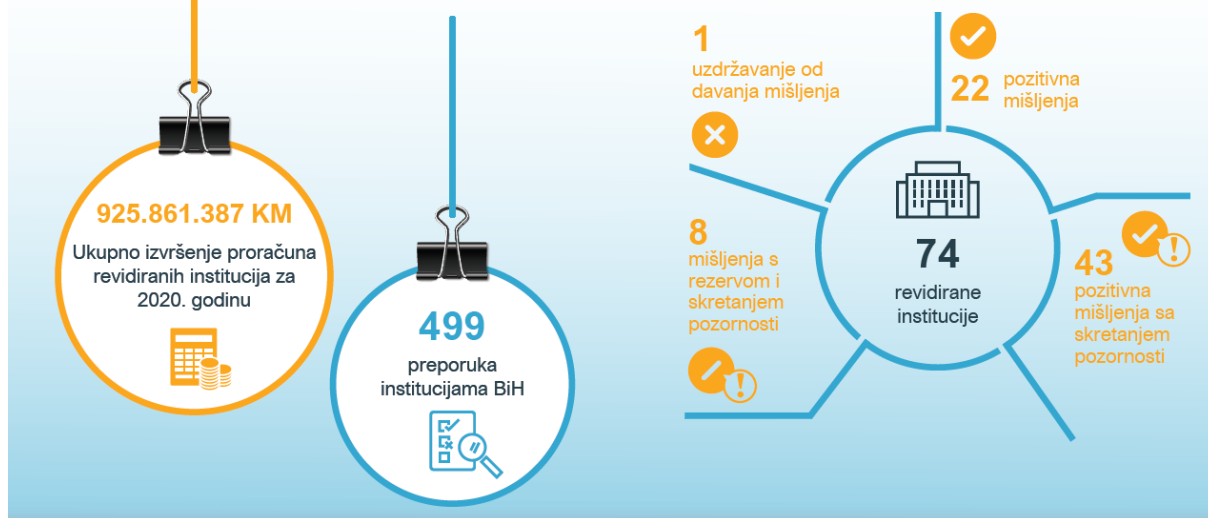
U izvješćima finansijske revizije pojedinačnih institucija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, definirana su i ključna pitanja kod tri institucije Bosne i Hercegovine i to: Ministarstva obrane BiH, Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Ured koordinatora za reformu javne uprave BiH.

Ključna pitanja revizije su ona pitanja koja su, po našoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvješća tekućeg razdoblja. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu naše revizije finansijskih izvješća kao cjeline i pri formiranju mišljenja, te ne dajemo posebno mišljenje o tim pitanjima. Saopćavanje ključnih pitanja revizije osigurava dodatne informacije korisnicima finansijskih izvješća kako bi im pomogle u razumijevanju onih pitanja koja su, po revizorovoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvješća tekućeg razdoblja.

Ured za reviziju je kroz pojedinačna izvješća finansijske revizije za 2020. godinu institucijama BiH dao 499 preporuka.

U nastavku dajemo infografički prikaz rezultata finansijske revizije u brojkama:

FINANCIJSKA REVIZIJA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2020. GODINU

Slika 7: Rezultati financijske revizije institucija BiH za 2020. godinu

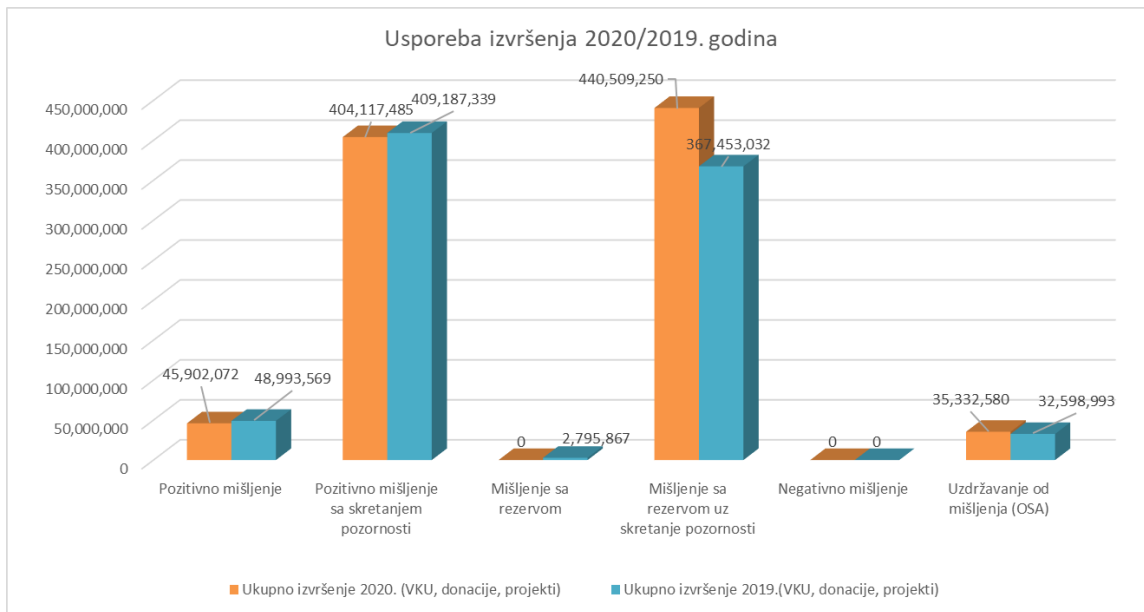
Navodimo temelje za izražavanje mišljenja s rezervom na financijske izvješća i/ili na usklađenost poslovanja institucija BiH za 2020. godinu:

Slika 8: Temelji za izražavanje mišljenja s rezervom na financijska izvješća i/ili na usklađenost poslovanja institucija BiH za 2020. godinu

U odnosu na prošlu godinu, kada je od devet institucija samo jedna dobila mišljenje sa rezervom na finansijska izvješća (Ministarstvo vanjskih poslova BiH), u tekućoj godini povećan je broj institucija koje su dobile mišljenje sa rezervom na finansijska izvješća, što upućuje na zaključak da su interne kontrole slabije funkcionirale u pojedinim institucijama. Najčešća skretanja pozornosti u mišljenjima su se odnosila na neusvajanje pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta, sustav javnih nabava, angažman vanjskih suradnika temeljem ugovora o djelu, itd.

U nastavku slijedi komparativni prikaz danih mišljenja 2019. i 2020. godine u odnosu na izvršenje proračuna institucija:

Grafikon 1: Komparativni prikaz danih mišljenja 2020./2019.

Revizija učinka

Tijekom 2021. godine objavljeno je šest izvješća revizije učinka. Riječ je o sljedećim izvješćima:

- ✦ *Problemi i nedostaci institucija BiH u sustavu javnih nabava*
- ✦ *Elektroničko upravljanje dokumentima u institucijama Bosne i Hercegovine*
- ✦ *Temeljne pretpostavke za inspekcijski nadzor u institucijama Bosne i Hercegovine*
- ✦ *Temeljne pretpostavke za efikasno upravljanje pristojbama i naknadama institucija BiH*
- ✦ *Praćenje realizacije preporuka revizije učinka „Aktivnosti institucija BiH za provedbu zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nezgodi“*
- ✦ *Praćenje realizacije preporuka revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“.*

Nalazi revizije izvješća **"Problemi i nedostaci institucija BiH u sustavu javnih nabava"** ukazuju da institucije BiH nisu poduzimale dovoljno aktivnosti kao ugovorna tijela, a niti kao nadležne institucije, kako bi se postigao efikasan sustav javnih nabava. Aktivnosti nadležnih institucija za nadilaženje nastalih slabosti bile usmjerene na izmjene Zakona o javnim nabavama, što bi trebalo doprinijeti unapređenju sustava, ali da se cijeli proces odvija sporo. U međuvremenu, institucije nisu poduzimale dovoljno aktivnosti da unaprijede dijelove procesa koje pokriva Zakon o javnim nabavama. Pored toga, nisu dovoljno uredile ni poslove u veoma značajnim fazama planiranja i realizacije javnih nabava, u kojima se, zbog uočenih slabosti, dovodi u pitanje smisao i svrha cijelog sustava javnih nabava i koje su samo dijelom regulirane Zakonom o javnim nabavama. Za unapređenje u ovim fazama procesa potrebna je maksimalna posvećenost načelima ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti te jačanje odgovornosti nadležnih institucija i institucija koje provode javne nabave. Utvrđene slabosti u sustavu javnih nabava ne osiguravaju povjerenje građana u rad institucija i da se novac poreznih obveznika koristi na najefikasniji način, a iste su i prepreka napredovanju BiH na putu ka EU.

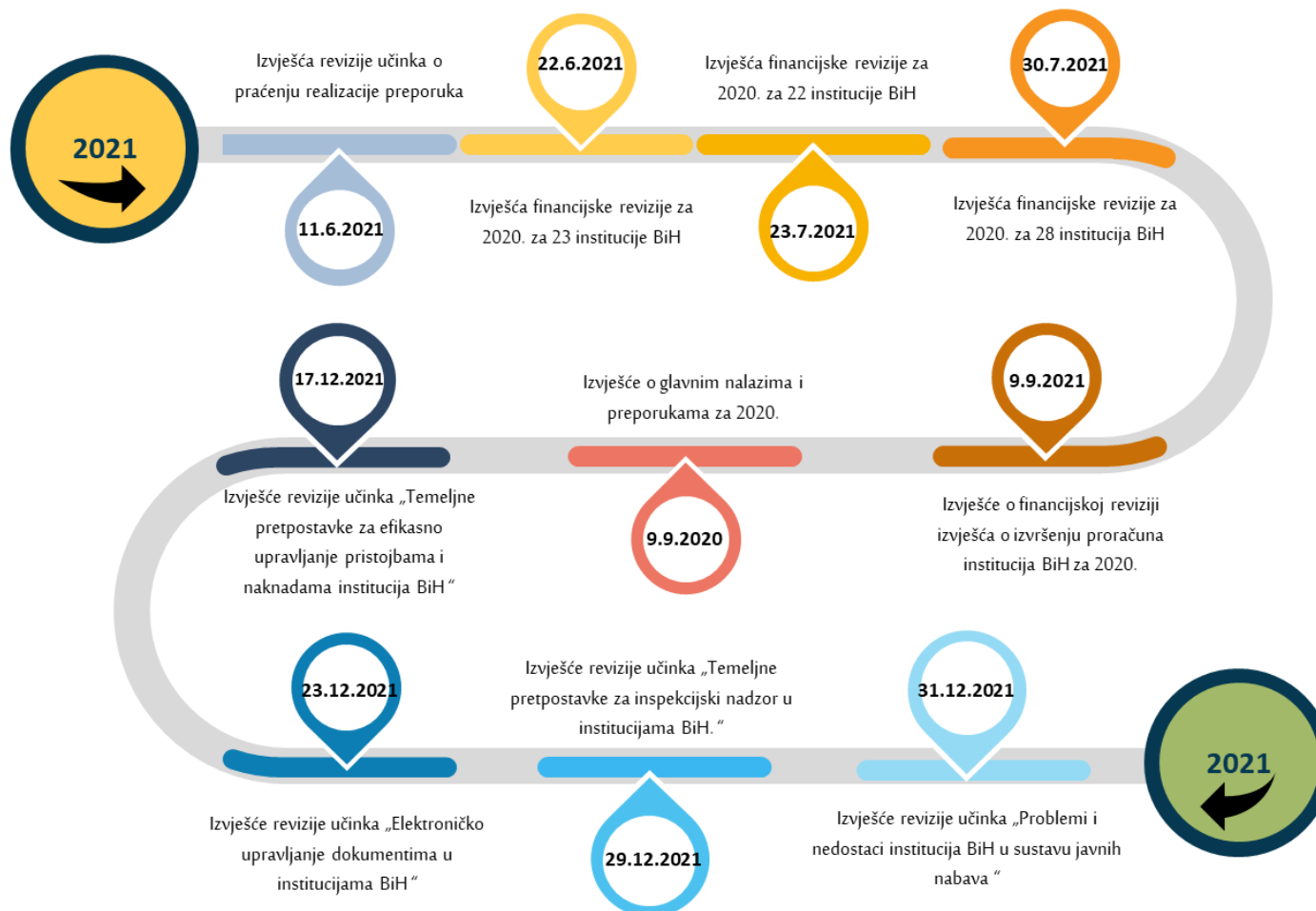
Nalazi revizije izvješća **"Elektroničko upravljanje dokumentima u institucijama BiH"** ukazuju da institucije BiH nisu bile efikasne u uspostavi standardiziranih i interoperabilnih sustava za upravljanje dokumentima. Nedostaje odgovarajući strateški, pravni i institucionalni okvir kojim bi se pridonijelo uspostavi sustava za upravljanje dokumentima. Zbog nedostatka odgovarajućeg okvira i neblagovremene provedbe ciljeva reforme javne uprave, sustavi za upravljanje dokumentima su se uspostavljali usporenom dinamikom pri čemu se nije vodilo računa o standardiziranosti i interoperabilnosti sustava. Iako je u uspostavu sustava za upravljanje dokumentima u institucijama BiH do sada uloženo preko 5,5 milijuna KM većina institucija BiH još uvijek nije uspostavila elektroničko upravljanje dokumentima. Na taj način nije se pridonijelo uspostavi elektroničkog poslovanja u institucijama BiH i nije se osigurala efikasnost i ekonomičnost u radu. Pored toga, zbog neefikasnosti u uspostavi sustava za upravljanje dokumentima, propuštene su prilike za iskorištavanje prednosti ovakvog sustava u poslovanju institucija BiH tijekom pandemije COVID-19, uključujući prevladavanje fizičkih lokacijskih barijera i povećanje sigurnosti osoblja trenutnim pristupom i razmjenom dokumenata na fizičkoj udaljenosti. Značajan doprinos u procesu kreiranja ovog izvješća dali su IT revizori Ureda.

Nalazi revizije izvješća **"Temeljne pretpostavke za inspekcijski nadzor u institucijama BiH"** ukazuju da nisu osigurane temeljne pretpostavke za inspekcijski nadzor u institucijama BiH. U institucijama BiH nisu jasno definirane nadležnosti niti je osigurana efikasna koordinacija inspekcija. Postojeći način planiranja i provođenja inspekcijskih nadzora ne osigurava efikasnu kontrolu primjene propisa. Inspekcije ne osiguravaju efikasno izvršenje izrečenih mjera. Zbog neefikasnosti u procesu naplate novčanih kazni, u posljednjih 6,5 godina iz Registra novčanih kazni izbrisano je oko 38 tisuća novčanih kazni starijih od 5 godina ukupne vrijednosti od oko 42 milijuna KM. Ovo, pored toga što dovodi u pitanje svrhu inspekcijskog nadzora, u značajnoj mjeri rezultira gubitkom prihoda po ovom temelju.

Nalazi do kojih se došlo provedbom revizije učinka „**Temeljne pretpostavke za efikasno upravljanje pristojbama i naknadama institucija BiH**“ ukazuju da nisu osigurane temeljne pretpostavke za efikasno upravljanje pristojbama i naknadama koje naplaćuju institucije BiH. Zbog neispunjavanja reformskog opredjeljenja od strane Vijeća ministara BiH u oblasti parafiskalnih nameta, odnosno pristojbi i naknada, nije izvršena optimizacija kao jedan od ključnih koraka koji bi vodio ka rasterećenju privrede i građana. Na takav način nije se doprinijelo unapređenju javne usluge i optimiziralo financijsko opterećenje građana i privrednih subjekata. Nepostojanje metodologije, transparentnosti i nepouzdanost planiranja može ugroziti smisao pristojbi i naknada, a nedostaci u procesu naplate i kontrole naplate pristojbi i naknada mogu rezultirati i rezultiraju gubitkom prihoda po ovom temelju.

Dva izvješća o **praćenju realizacije preporuka revizije učinka** „Aktivnosti institucija BiH za provedbu zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nezgodi“ i „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“, koja su objavljena u studenom 2016. godine, pokazala su kako su institucije poduzimale značajne aktivnosti na realizaciji danih preporuka. Više o realizaciji preporuka revizije učinka nudi poglavlje u nastavku.

Vremenska linija objavljivanja izvješća o revizijama u 2021. godini

Slika 9: Vremenska crta objavljivanja izvješća o revizijama u 2021. godini

Realizacija preporuka revizije

Sukladno temeljnim načelima revizije javnog sektora, Ured obvezno u izvješćima o provedenim revizijama, sukladno nalazima revizije, revidiranim institucijama daje preporuke za otklanjanje nepravilnosti i slabosti koje su konstatirane u procesu revizije, kako bi se iste otklonile i ne bi ponavljale u narednom razdoblju, a sve u cilju unapređenja njihovog poslovanja. Posebna pozornost se poklanja realizaciji danih preporuka. Praćenje realizacije preporuka se fokusira na to realiziraju li subjekti revizije dane preporuke na odgovarajući način, odnosno jesu li ispravljene revizijom identificirani nedostaci. Kod realizacije preporuka procjenjujemo posvećenost klijenta realizaciji preporuke u suštinskom, a ne u formalnom smislu.

Ocjena realizacije preporuka u financijskoj reviziji podrazumijeva 4 kategorije:

- realizirane preporuke,
- nerealizirane preporuke,
- preporuke čija je realizacija u tijeku,
- preporuke koje ne možemo ocijeniti u tekućoj reviziji.

Kroz procedure za naknadno praćenje realizacije preporuka subjektu revizije se omogućuje da dostavi informacije o poduzetim korektivnim mjerama ili obrazloženje zašto korektivne mjere nisu poduzete. Ocjena stupnja i faze realizacije danih preporuka se temelji na dobrom poznavanju rada subjekta revizije, svih njegovih aktivnosti koje je poduzeo s ciljem realizacije dane preporuke i unapređenja poslovanja (intenzivnom komunikacijom i suradnjom sa subjektom revizije), vremenskom trajanju procesa realizacije, te ukupnom odnosu subjekta revizije prema danim preporukama i stavovima revizije. Ponekad je teško precizno utvrditi odgovornost za realizaciju preporuka (pitanje lociranja i mjerenja stupnja odgovornosti u trezorskom sustavu poslovanja), jer je odgovornost različita i odnosi se na različite subjekte. Zbog toga smo posebnu pozornost posvetili pitanju pravilnog adresiranja preporuka i vodili računa tko ima odgovornost i nadležnost za realizaciju danih preporuka.

Pri davanju ocjene realizacije preporuka ističemo da je potrebno uzeti u obzir činjenicu kako sve preporuke nemaju istu težinu i značaj tako da, ukoliko se to zanemari, postotak realizacije preporuka ponekad može dovesti do pogrešnih zaključaka. Praćenje realizacije preporuka financijske revizije za prethodnu godinu se odvija na godišnjoj razini i objavljuje u izvješću o financijskoj reviziji institucije, u poglavlju o realizaciji preporuka.

Kako bi se informacija o realizaciji preporuka revizije (koja je javno dostupna) učinila što vidljivijom i transparentnom javnosti, već nekoliko godina u Uredu za reviziju koristi prezentacijski model koji putem psihologije boja na praktičan način, primjenom boja na semaforu, ukazuje na preporuke koje su realizirane, koje se još uvijek realiziraju ili one po kojima još uvijek nije ništa urađeno.

Ured na svojoj internetskoj stranici održava i redovito ažurira registar preporuka danih kroz revizije koje je obavio, a koji sadrži i status realizacije za svaku pojedinačnu preporuku danu u procesu financijskih i revizija učinka.

Realizacija preporuka financijske revizije

Ured je kroz pojedinačna izvješća financijske revizije za 2020. godinu za 74 institucija dao ukupno 499 preporuke što predstavlja razinu iz prethodnih godina. U revizijskim izvješćima nastojali smo kreirati preporuke revizije na bazi rješavanja uzroka problema te da preporuke budu jasne, pravilno adresirane, relevantne, materijalne i troškovno učinkovite. Pri formuliranju preporuka, revizori su razmatrali sljedeće: koji su uočeni nedostaci, nepravilnosti ili pogrešna prikazivanja; koji su temeljni uzroci uočenih nedostataka; koje se korektivne mjere trebaju poduzeti i bi li te mjere mogle dovesti do željenih promjena.

Tijekom revizijskog procesa u 2021. godini i provjerom stupnja realizacije preporuka konstatirali smo da je 63% preporuka danih u prošloj i ranijim godinama realizirano ili je njihova realizacija u tijeku. Za određeni broj preporuka (4 %) nismo mogli dati ocjenu realizacije zbog toga jer su iste dane za konkretne nalaze, postupke nabava, procese i sl., a koji se ne dešavaju svake godine u institucijama. Postotak nerealiziranih preporuka iznosi 33 %.

Analizirajući dane preporuke i njihovu realizaciju kroz više godina, može se konstatirati da se uglavnom realiziraju preporuke za čiju realizaciju je nužno djelovanje same institucije kojoj je preporuka i dana. Za preporuke koje su zajedničke većem broju institucija poduzimaju se određene aktivnosti, ali još uvijek nisu provedene u mjeri da bi se ocijenile kao realizirane. Također, broj realiziranih preporuka je veći kod manjih proračunskih korisnika koji, u načelu, imaju dosta jednostavnije procese poslovanja i raspolazu s manjim proračunom, za razliku od većih proračunskih korisnika koji imaju složeniju organizacijsku strukturu, veći broj uposlenih. Pored toga, kod većih proračunskih korisnika procesi poslovanja su raznovrsniji i složeniji, a često realizacija preporuka ovisi o više subjekata i zahtijeva donošenje sustavnih rješenja viših razina vlasti.

Najveći broj preporuka se odnosi na nalaze revizora u izvješćima o reviziji za koje je izraženo mišljenje sa rezervom ili skrenuta pozornost, a odnose se na: nedovoljan stupanj razvoja financijskog upravljanja i kontrole i unutarne revizije, nedovoljno transparentan proces upošljavanja angažiranjem osoba na određeno vrijeme bez provedbe natječajne procedure sa prekidima ili bez prekida ugovora o radu i angažiranjem osoba na temelju ugovora o djelu za sistematizirana radna mjesta, slabosti i nedostatke u primjeni Zakona o javnim nabavama, nedovoljno efikasnu i učinkovitu realizaciju višegodišnjih kapitalnih projekata, slabosti kod sustava kontrole naplate prihoda i potraživanja, neefikasnost kod postupka usklađivanja pravilnika o unutarnjem ustrojstvu institucija BiH sa odlukama Vijeća ministara BiH, slabosti pri obavljanju popisa imovine, sredstava i obveza, neriješen status državne imovine, neriješen status rukovodstva institucija kojem je istekao mandat, ne donošenje strateških dokumenata poput strategije za borbu protiv korupcije na razini BiH, slabosti u funkcioniranju IT sustava i dr.

Značajan broj danih preporuka se ponavlja više godina, a posljedica su nedostatka odgovornosti, i slobodno možemo reći u pojedinim slučajevima i ignorantskog odnosa naspram potreba realizacije preporuka, nepostojanja kvalitetnih sustavnih rješenja, nedostajućih zakonskih i podzakonskih akata ili postojanje dvosmislenih, konfuznih i nedorečenih zakonskih rješenja koji generiraju propuste i nedostatke, te nedostatak usvojenih standarda ponašanja i potrošnje u javnom sektoru. Nadalje, osjetljivost uporabe javnog novca još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini te sam odnos naspram javnih dobara nije domaćinski i racionalan u mnogim slučajevima.

U Izvješću o reviziji Izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH za 2019. godinu dano je 45 preporuka, a provedenom revizijom istog izvješća za 2020. godinu konstatirano je kako je od tog broja, osam preporuka realizirano, za 18 preporuka je ocijenjeno kako je njihova realizacija u tijeku, 18 preporuka nije realizirano, dok za jednu preporuku nije bilo moguće dati ocjenu realizacije. Uzimajući u obzir navedeno, postotak realizacije preporuka uključujući i preporuke u tijeku, iznosi oko 58 %.

Glavni nalazi i preporuke financijske revizije za 2020. godinu sumira i obrađuju oko 20 pitanja sustavne prirode i ključne važnosti za funkcioniranje institucija BiH. Što se tiče implementacije preporuka iz Izvješća o glavnim nalazima i preporukama za 2019. godinu, većina njih uglavnom nije realizirana i ponavljaju se iz godine u godinu što upućuje na zaključak kako institucije BiH, pored toga što ne ispunjavaju svoje zakonom utvrđene obveze, dobrim dijelom narušavaju i sam dignitet institucija BiH. Dugogodišnje ponavljanje preporuka, tj. visok stupanj nerealizacije preporuka dosta je iritirajuće, kako za reviziju tako i za javnost u cjelini.

Ured za reviziju smatra da razina realizacije preporuka na razini institucija BiH nije zadovoljavajuća. Zbog toga se **pitanje odgovornosti**, kao suštinsko, mora podići na znatno višu razinu od sadašnjeg i tako uticati na stepen realizacije preporuka. Nadalje, vrlo bitna je opredijeljenost i posvećenost subjekta revizije za realizacijom preporuka kao i suradnja sa revizijom.

Implementacijom svih preporuka koje je dao Ured dodatno bi se povećala financijska disciplina i odgovornost i transparentnost u raspolaganju javnim sredstvima kojim raspolažu institucije BiH te efikasnije i transparentnije trošenje ograničenih javnih sredstava. U cilju povećanja stupnja odgovornosti u provedbi preporuka, nužna je veća uključenost, kako zakonodavne, tako i izvršne vlasti.

Realizacija preporuka revizije učinka

Realizacija preporuka revizije učinka, prema metodologiji i međunarodnim standardima, prati se putem izvješća o realizaciji preporuka revizije učinka. Proces praćenja izvršenja preporuka doprinosi njihovoj učinkovitijoj implementaciji. Imajući u vidu značaj i potencijal koji preporuke imaju za promjenu stanja u revidiranim oblastima, Ured svake godine provodi jedno praćenje realizacije preporuka koje obuhvata dva ili više objavljenih izvješća iz prethodnih godina.

U proteklih šest godina realizacija preporuka je praćena za ukupno 18 izvješća revizije učinka, objavljenih u 2013., 2014., 2015. i 2016. godini. Ukupno je dato 175 preporuka, a njihova provedba u odnosu na prošlogodišnje izvješće je predstavljena u narednoj tablici.

Ocjena realizacije	Realizacija preporuka za 18 izvješća čija je realizacija praćena u razdoblju 2016. – 2021.	
	Broj preporuka na kraju 2020 / 2021	Stupanj realizacije na kraju 2020 / 2021
Realizirano	20 / 22	13% / 12%
Djelomično	71 / 82	47% / 47%
Početne aktivnosti	52 / 61	34% / 35%
Nisu poduzete aktivnosti	9 / 10	6% / 6%
Ukupno	152 / 175	100%

Tablica 2: Pregled realizacije preporuka revizije učinka za 18 izvješća objavljenih u '13., '14., '15. i 2016. godini

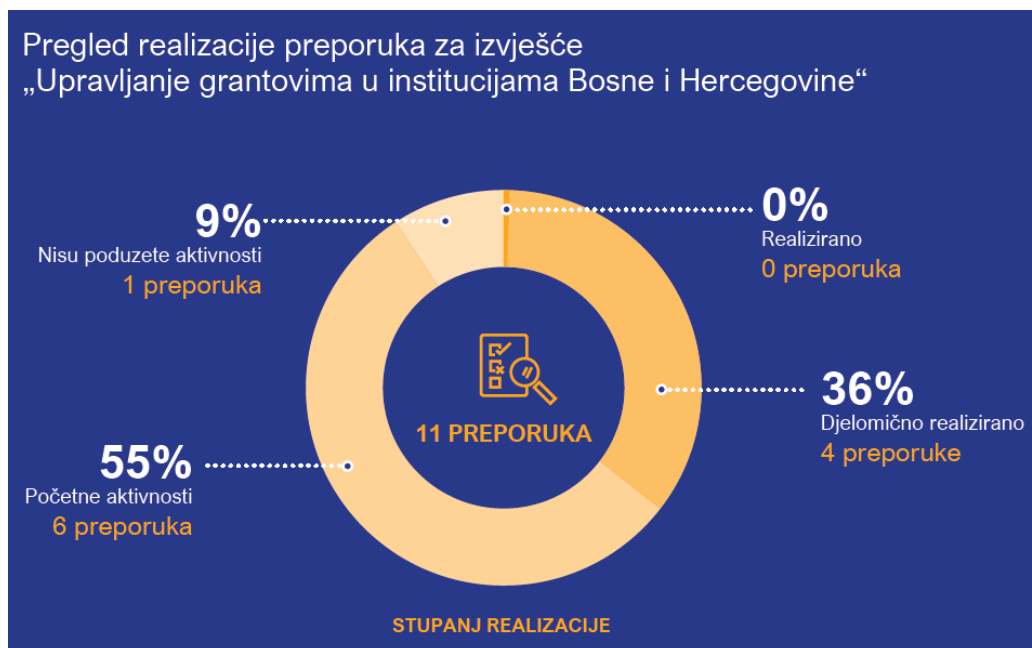
Kako se vidi iz tablice, evidentan je sličan postotak realizacije preporuka kao što je bilo u prethodnoj godini. Više od polovine danih preporuka revizije učinka je djelomično ili u cijelosti realizirano čime su stvorene pretpostavke ili ostvarena određena poboljšanja u revidiranim oblastima. Za ostale dane preporuke, aktivnosti su uglavnom u početnoj fazi realizacije, od čega za manji broj preporuka još uvijek nisu poduzete nikakve aktivnosti na njihovoj realizaciji.

U 2021. godini, predmetom praćenja bile su preporuke iz izvješća revizije učinka „Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nesreći“ i „Upravljanje

grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“, koja su objavljena u studenom 2016. godine. Rezultati praćenja dani su u slikama ispod.

Slika 10: Pregled realizacije preporuka revizije učinka za izvješće revizije učinka „Aktivnosti institucija BiH za provedbu zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nezgodi“

Slika 11: Pregled realizacije preporuka revizije učinka za izvješće revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama BiH“

Metodologija revizije

Metodologija rada financijske revizije Ureda oslanja se na Vodič za financijsku reviziju koji teorijski opisuje postupke revizije. Metodologija financijske revizije kronološki prikazuje procedure i postupke u svim fazama revizije, počev od propisa vezanih za prihvaćanje angažmana, planiranje revizije, te izvršenje revizije i izvješćivanje o obavljenim revizijama, kao i odlaganje dokumentacije. Sve procedure su usklađene sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). S obzirom na to da se ovi standardi kontinuirano ažuriraju, i naša metodologija revizije podliježe izmjenama i predstavlja „živu materiju“ koju stalno dopunjavamo i dorađujemo.

Počev od revizijskog ciklusa za 2016. godine primjenjuje se Vodič za financijsku reviziju i nova metodologija čiji se pristup reviziji temelji na riziku i oslanjanju na unutarnje kontrole subjekta revizije. Time se revizorski rad fokusira na značajne rizike i ključna pitanja što doprinosi manjem opsegu potrebnog detaljnog testiranja u slučaju da unutarnje kontrole subjekta revizije dobro funkcioniraju. Također, jednom dokumentiran proces revizije, sukladno ovom pristupu, omogućava korištenje istih dokumenata koji se ažuriraju u narednom ciklusu revizije, što čini proces revizije efikasnijim i štedi resurse za reviziju.

Metodologija financijske revizije je izmijenjena za ciklus revizija za 2018. godinu kada su, sukladno tada izmijenjenim standardima izvješćivanja, u izvješćima financijske revizije unesena poglavlja o „ključnim pitanjima revizije“ za subjekte revizije koji imaju najveći udio u proračunu institucija BiH, što doprinosi boljem razumijevanju naših izvješća o financijskoj reviziji. Naime, ključna pitanja revizije su ona pitanja koja su, po našoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji financijskih izvješća tekućeg razdoblja i tim se pitanjima bavimo u kontekstu revizije financijskih izvješća kao cjeline i pri formiranju mišljenja, s tim da o tim pitanjima ne dajemo posebno mišljenje.

U 2021. godini vršene su aktivnosti na unapređenju metodologije IT revizije i priručnika za IT reviziju.

Temelj metodologije rada revizije učinka čine: ISSAI standardi revizije učinka, Vodič za reviziju učinka i Vodič za osiguranje kvalitete u reviziji učinka. Ured, prema postojećim standardima i vodičima, ima namjeru nastaviti razvijati posebne procedure za svaku važnu fazu revizije učinka.

Kontrola kvalitete revizije

Kvaliteta rada Ureda je od suštinskog značaja za njegovu reputaciju kao neovisne, nepristrane i profesionalne institucije. Kako bi osigurao kvalitetu svojih revizija, Ured je razvio vlastiti sustav kontrole kvalitete u namjeri usklađivanja sa relevantnim i primjenljivim standardima. Sustav kontrole kvalitete temelji se na smjernicama i zahtjevima Međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Cilj sustava kontrole kvalitete je pružiti razumno uvjerenje o tome da:

- ✦ Ured i njegovo osoblje postupaju sukladno standardima revizije i primjenjivim zakonskim i regulatornim zahtjevima; i da
- ✦ izvješća Ureda budu primjereni danim okolnostima.

Kvaliteta naših proizvoda i procesa osigurava se prvenstveno profesionalnošću i stručnošću našeg osoblja zbog čega značajne napore ulažemo u prijem kvalificiranih kadrova i njihovo stalno obrazovanje. Rukovoditelji revizije i revizorski tim su zajedno odgovorni za kvalitetu procesa revizije. Menadžment Ureda ima konačnu upravnu odgovornost.

Kvaliteta financijske revizije osigurava se putem obveznih koraka u procesu revizije, koji su podržani metodologijom rada financijske revizije. Ovi koraci obuhvaćaju različite faze u procesu revizije (planiranje, izvršenje i izvješćivanje). Za svaku fazu revizije pripremljene su interne radne instrukcije, naputci i kontrolne liste. Sustav kontrole kvalitete sastoji se od kontrole kvalitete i monitoringa kontrole kvalitete.

Kontrola kvalitete tijekom procesa financijske revizije obavlja se na razini revizorskog tima za svaku reviziju i u svim fazama revizije. Ova kontrola je temeljna razina sustava kontrole kvalitete u Uredu jer osigurava kontrolu kvalitete tijekom samog procesa revizije. Kontrola kvalitete uključuje politike i procedure koje u momentu izvođenja revizije osiguravaju da je proces revizije izvršen sukladno standardima revizije, pravilima i procedurama. Vršiti se na način da vođa tima obavlja kontrolu članova tima, a rukovoditelj revizije kontrolira rad vođa tima i članova revizorskog tima. Ona podrazumijeva tzv. „ispravno postupanje iz prve“ (eng. getting it right the first time) s obzirom da su revizijske procedure i procedure kontrole kvalitete uključene u operativni rad revizora u svim fazama revizije (planiranje, izvršenje i izvješćivanje). Glavni revizor prenosi ovlasti za obavljanje revizije određenih subjekata revizije rukovoditelju revizije koji je u pravilu ovlašten revizor sa značajnim iskustvom u reviziji i koji je odgovoran za cjelokupan proces revizije kod dodijeljenih mu subjekata revizije. Za svaku pojedinačnu reviziju formira se tim revizora kojeg čine vođa tima i članovi tima. Revizorski timovi dodjeljuju se rukovoditelju revizije, a rukovoditelj revizije organizira, vodi i nadzire rad svih timova koji su u njegovoj nadležnosti.

Nepostojanje odgovarajućeg softvera za upravljanje revizijskim aktivnostima koji pruža mogućnosti elektronskog odobravanja dokumenata, preuzimanje narednih dokumenata nakon odobravanja prethodnih i vidljivih tragova ispravaka (intervencija) u znatnoj mjeri otežava ovu prvu razinu kontrole kvalitete. Kao prijelazno rješenje, do uspostave softvera za praćenje procesa revizije (Audit Management System - AMS), Odjel za razvoj, metodologiju i kontrolu kvalitete je propisao elektronsko praćenje procesa revizije putem foldera za reviziju u postojećem Windows programu sa odgovarajućim pravima za pristup ovim folderima.

U svezi s uspostavom sustava za upravljanje procesom revizije (AMS), nastavljene se aktivnosti s ciljem njegove implementacije te je započeta priprema projektnog zadatka za implementaciju AMS-a u okviru IPA II programa.

Monitoring kvalitete obavlja se putem neovisnog internog pregleda („vrućeg pregleda“) i osiguranja kvaliteta („hladnog pregleda“).

Vrući pregled je kontrola koja se provodi u tijeku revizije te, shodno tome, omogućava vršenje korekcija u revizijskim aktivnostima neposredno u tijeku ciklusa revizije ili prije nego što izvješća o reviziji postaju konačna. Tijekom 2021. godine, svi nacrti izvješća o financijskoj reviziji za 2020. godinu bili su predmet neovisnog internog pregleda od strane onih koji nisu sudjelovali u procesu revizije. Ovom kontrolom dana je dodana vrijednost izvješćima o reviziji, s obzirom na izvršene korekcije u tekstu izvješća koji se tiču nalaza i preporuka revizije, te usklađenosti samog izvješća sa usvojenim modelom izvješća.

Hladni pregled je kontrola koja se provodi nakon obavljene revizije i podrazumijeva neovisnu procjenu procedura kontrole kvalitete i neovisnog internog pregleda radi unapređenja cjelokupnog procesa revizije. Ovu kontrolu kvalitete vrši osoba, ili tim, koja nije sudjelovala niti u procesu revizije koja je predmetom pregleda niti u neovisnom internom pregledu. Osiguranje kvalitete predstavlja isključivo hladni pregled. Rezultati hladnog pregleda se mogu primijeniti u budućem razdoblju, tj. u narednim revizijama. Funkcija osiguranja interne kvalitete revizije ("hladni pregled") povremeno se obavlja za odabrani uzorak obavljenih revizija od strane onih koji nisu sudjelovali u procesu revizije, pri čemu se ocjenjuje dizajn i rad sustava kvalitete revizija Ureda.

Ured je u 2021. godini, sukladno ISSAI standardima, izvršio skoro potpunu rotaciju revizorskog osoblja s ciljem umanjenja rizika od zbližavanja sa organizacijom koja se revidira, kao i rizika ugrožavanja profesionalnog skepticizma revizora uslijed dugogodišnjeg angažmana kod istog subjekta. Rotacija se vrši nakon 3 do 5 godina angažmana na reviziji jedne institucije.

Prema ISSAI standardima, pitanje kvalitete revizije učinka mora biti integrirano u cjelokupan proces revizije, od strateškog planiranja pa sve do praćenja realizacije preporuka izvješća o reviziji. Ured je, tijekom posljednjih godina, usmjerio aktivnosti na jačanje funkcije kontrole kvalitete revizije učinka. Tijekom 2021. godine obavljena je kontrola kvalitete za četiri izvješća revizije učinka. Provedene aktivnosti, osim analize i davanja komentara na nacрте izvješća, prije njihovog dostavljanja revidiranim institucijama, podrazumijevale su i aktivnosti kontrole kvalitete vezane za ukupan proces provedenih revizija, posebno u fazi pripreme planova rada nakon provedenih predstudijskih istraživanja. Pri odabiru tema revizije učinka i timova za provođenje revizija Ured vodi računa o rotaciji članova timova i kapacitetima revizorskog osoblja, s ciljem da što više oblasti u javnoj upravi bude predmetom revizije (sigurnost, integracije, javne nabave) i da se u konačnici osigura najveći stupanj nepristranosti, profesionalizma i kvalitete u radu revizorskog osoblja.

Kontrola kvalitete revizije učinka je proces koji je potrebno kontinuirano nadograđivati kako bi se zadržala visoka razina kvalitete objavljenih izvješća revizije učinka. Poduzimanjem aktivnosti i jačanjem procesa kontrole kvalitete revizije učinka, Ured osigurava da nalazi i poruke koje daje kroz izvješća revizije učinka budu aktualni, usmjereni ka rješavanju problema u funkcioniranju institucija BiH i unapređenju kvalitete života građana BiH.

Međunarodna suradnja

Međunarodnu suradnju Ured uglavnom ostvaruje putem članstava u Međunarodnoj organizaciji vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI), Europskoj organizaciji vrhovnih institucija za reviziju (EUROSAI) i Mreži vrhovnih institucija za reviziju zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Europskoj uniji i Europskog revizorskog suda.

U lipnju 2021. godine, izaslanstvo Ureda sudjelovalo je, putem video konferencije, u radu 25. simpozija između Ujedinjenih naroda i INTOSAI-ja održanog na temu rada tijekom pandemije - razvijanje i korištenje iskustava vrhovnih revizijskih institucija u jačanju djelotvornih institucija i postizanju održivih društava.

Glavni revizor Ureda sudjelovao je u radu prvog, institucionalnog⁷, dijela XI. Kongresa EUROSAI-ja koji je u travnju 2021., putem video konferencije, održan u organizaciji Ureda za reviziju Češke Republike. IT revizori Ureda su, u svibnju 2021. sudjelovali su na radionici na temu „Od koda do akcije: VRI istraživanje svijeta vještačke inteligencije“ u organizaciji EUROSAI radne grupe za IT reviziju, kao i na godišnjem sastanku ove radne grupe koji je održan u studenom 2021. godine.

Časnici za vezu vrhovnih institucija za reviziju Mreže svoje godišnje sastanke održavaju na marginama redovitih godišnjih sastanaka časnika za vezu Kontaktnog odbora (vrhovnih institucija za reviziju zemalja EU i ECA-e) – na kojima sudjeluju u svojstvu promatrača. Sastanak je održan u rujnu 2021. godine, u online formatu i na njemu su razmotrene aktivnosti Mreže realizirane od zadnjeg sastanka časnika za vezu, te razmotrene opcije za realizaciju preostalih aktivnosti iz Plana rada Mreže za razdoblje do 2021. godine. Tijekom godine, u organizaciji SIGMA-e, a u okviru Mreže, održana su dva online sastanka na temu revizije mjera vezanih za COVID-19 na kojem su učesnici razmijenili iskustva i informacije vezane za planove, prilike i prepreke u pogledu angažmana VRI u vezi sa krizom izazvanom pandemijom.

Konferencija prigodom okončanja projekta paralelne revizije učinka na temu upravljanja intervencijama u slučaju incidentnog zagađenja Jadranskog mora održana je u rujnu u organizaciji VRI Italije u Trstu. Na konferenciji je predstavljen Kompendij u kojem su prezentirani sažetci pojedinačnih izvješća revizije učinka na temu upravljanja intervencijama u slučaju incidentnog zagađenja Jadranskog mora te je potpisana zajednička izjava - poziv vladama zemalja učesnica projekta paralelne revizije učinka da žurno usvoje mjere usmjerene na jačanje sustava prevencije i upravljanja odgovorima na zagađenje mora.

Razmjena iskustava na međunarodnoj razini je, uslijed pandemije koronavirusa, u 2021. godini nastavljena u virtualnom obliku u većini slučajeva. Uposlenici Ureda su ovu priliku iskoristili za slušanje i sudjelovanje na velikom broju webinaru, virtualnih radionica, konferencija i sl.

⁷ Institucionalni dio je podrazumijevao održavanje jedne plenarne sjednice na kojoj je Kongres razmatrao nužna administrativna i formalna pitanja koja proizlaze iz Statuta EUROSAI-ja

Organizacija poslovnih procesa Ureda

Struktura Ureda uređena je na način na koji se, u najvećoj mjeri, uspješno i efikasno obavljaju poslovi iz nadležnosti Ureda. Unutarnja aktivnost Ureda obilježena je nizom poslova koji su imali za cilj unapređenja internih procedura i pojedinačnih akata koji se odnose na prava, dužnosti i odgovornosti uposlenika, jačanje discipline, te stvaranje boljeg pozitivnog ambijenta.

Shematski prikaz ustrojstva Ureda dan je privitku 2.

Razmatranja i zauzimanja stavova o stručnim i drugim važnim pitanjima iz djelokruga rada Ureda vrši se tijekom sjednica Stručnog kolegija. U 2021. godinu održano je ukupno 19 sjednica Stručnog kolegija, od čega su tri bila tematskog sadržaja.

Organiziranju poslovnih procesa značajnu ulogu pruža Odsjek za IT poslove. U kontinuitetu, uključujući i razdoblje trajanja revizije, vršene su aktivnosti praćenja, administriranja i održavanja informacijskog sustava. Pružena je tehnička potpora redovitom poslovanju i automatiziranom odvijanju poslovnih procesa.

Nastavljene se aktivnosti s ciljem implementacije sustava za upravljanje procesom revizije (AMS) te je započeta priprema projektnog zadatka za implementaciju AMS-a.

Upravljanje

Prema Zakonu o reviziji, na čelu Ureda je glavni revizor koji upravlja Uredom i koji ima dvojicu zamjenika.

Hrvoje Tvrtković, glavni revizor Ureda, je na ovu poziciju imenovan u listopadu 2020. godine. Ranko Krsman, zamjenik glavnog revizora, imenovan je u studenom 2015. godine, a Jasmin Pilica, zamjenik glavnog revizora, u ožujku 2016. godine.

Upravljanje rizicima

Upravljanje rizicima pozicionirano je kao središnji dio strateškog upravljanja kao alat koji pomaže rukovoditeljima na svim razinama organizacije Ureda da mogu predvidjeti nepovoljne događaje i reagirati na njih, odnosno smanjiti negativan utjecaj predviđenih rizika. Kako je upravljanje rizicima dinamičan proces to je i nužna kontinuirana posvećenost procjeni rizika i njihovoj analizi, te je stoga i upravljanje rizicima trajni posao u Uredu.

Uspješna provedba procesa upravljanja rizicima omogućava organizaciji sljedeće prednosti: svijest o značajnim rizicima sa rangiranjem prioriteta koji pomažu efikasnom planiranju resursa; bolje odlučivanje; povećanje učinkovitosti; bolje predviđanje i optimiziranje raspoloživih sredstava; pomoć rukovoditeljima da svoje odluke usklade s realnom procjenom planiranih i neplaniranih konačnih rezultata; prihvaćanje modela koji se zasniva na upravljanju rizicima, kvalitetnije se odlučuje o načinu unapređenja sustava, raspoređivanju sredstava i postizanju ravnoteže između prihvatljive razine rizika i troškova kontrole; jačanje povjerenja u upravljački sustav; upravljanjem rizicima koji dovode do unapređenja procesa planiranja i isticanja ključnih procesa; akcijski plan za efikasno upravljanje značajnim rizicima; razvoj pozitivne organizacijske kulture kojima se otklanja odbojnost prema rizicima.

Tokom 2021. godine Ured je kao i sve druge institucije provodio svoje aktivnosti u posebnim uvjetima zbog pandemije koronavirusa. To je zahtijevalo drugačiji pristup i komunikaciju sa subjektima revizije što sa sobom nosi određene rizike koji se prije svega vezuju na nemogućnost ili otežan pristup originalnoj dokumentaciji koja je predmet revizije.

Potencijalni rizik po rad Ureda svakako predstavlja neriješeno pitanje trajnog smještaja Ureda. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2018. godine donijelo odluku o nabavi/kupnji uredskog prostora za potrebe Ureda, a za što je osigurano pet milijuna konvertibilnih maraka. Na temelju ove odluke Vijeća ministara BiH o višegodišnjem kapitalnom ulaganju, postupak nabave prostora za Ured vrši Služba za zajedničke poslove institucija BH. Javni poziv je bezuspješno proveden dva puta jer nije bilo kvalificiranih ponuda. U cilju osiguranja kvalificiranih ponuda Ured je predložio izmjene u opisu uvjeta koje treba ispunjavati objekt, a koje bi trebale osigurati veću konkurenciju. Procedura koja prethodi pokretanju novog javnog poziva još uvijek nije okončana.

Osoblje

Osoblju Ureda, kao najvećem potencijalu Ureda, i u predmetnom izvještajnom razdoblju posvećena je izuzetna pozornost u smislu da kvalifikacije, znanja i vještine budu odlučujuće pri raspoređivanju na radna mjesta. Izuzetni napori uloženi su u razvoj i educiranje uposlenika.

Zaključno sa 31. 12. 2021. godine, Ured je upošljavao ukupno 62 uposlenika.

Obrazovna, spolna i starosna struktura uposlenih u Uredu predstavljena je u privitku 3. Izvješća.

Plaće uposlenika Ureda utvrđene su Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine⁸, podzakonskim aktima i internim pravilima predviđenim naprijed navedenim Zakonom.

⁸ Službeni glasnik BiH br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16, 72/17, 25/18, 32/20 i 65/20

Financiranje

Zakonom o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2020. godinu („Sl. glasnik BiH“, broj 46/20) Uredu odobren je proračun u ukupnom iznosu od 5.061.000 KM, od čega su tekući izdaci iznosili 4.476.000 KM, a kapitalni izdaci 585.000 KM. Prijenos namjenskih neutrošenih sredstava iz 2020. godine u iznosu 1.267 KM i uplate od drugih razina vlasti - 39.865 KM, po osnovu programa posebne namjene, uplate sredstava INTOSAI granta za nabavu opreme u iznosu 22.352 KM čine korigirani proračun u ukupnom iznosu 5.124.485 KM na temelju kojeg se promatralo izvršenje proračuna u 2021. godini.

U 2021. godini, proračunska sredstva su bila raspoloživa na temelju odluka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o privremenom financiranju institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za razdoblja siječanj - ožujak 2021. godine, travanj - lipanj 2021. godine, srpanj - rujanj 2021. godine i listopad - prosinac 2021. godine. Sukladno navedenim odlukama sačinjeni su operativni planovi rashoda Ureda. U rujnu je izvršeno i prestrukturiranje u iznosu 27.000 KM sa pozicije putnih troškova na poziciju izdataka za energiju i komunalne usluge, jer su odobrena sredstva na ovoj proračunskoj poziciji bila nedostatna za navedene usluge.

U 2021. godini nije bilo realiziranja nabave kapitalnih izdataka iz proračunskih sredstava, zbog privremenog financiranja. Nabava opreme izvršena je iz grant sredstava INTOSAI-ja.

Izvršenje proračuna za razdoblje izvješćivanja iznosi ukupno 3.881.929 KM, što čini 75,8 % u odnosu na ukupni korigirani proračun u iznosu 5.124.485 KM.

S obzirom na privremeno financiranje tijekom godine, zbog kojeg nije bilo nabave kapitalnih izdataka, te pandemije COVID-19, potrošnja je bila restriktivna i u konačnici utjecala na izvršenje proračuna u 2021. godini.

Financijsko izvješće u tabličnom prikazu dano je u prilogu 4. Izvješća.

Privici

Privici

Privitak 1. – Popis institucija koje su bile predmetom financijske revizije u 2021. godini (revizija financijske 2020. godine):

Privitak 2. – Shematski prikaz organizacije Ureda

Privitak 3. – Obrazovna, spolna i starosna struktura uposlenih u Uredu

Privitak 4. – Financijsko izvješće Ureda

Privitak 1. – Popis institucija koje su bile predmetom financijske revizije u 2020. godini (revizija financijske 2019. godine):

1.	Agencija za antidoping kontrolu BiH
2.	Agencija za forenzična ispitivanja i vještačenja BiH
3.	Agencija za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka BiH
4.	Agencija za javne nabave BiH
5.	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH
6.	Agencija za nadzor nad tržištem BiH
7.	Agencija za osiguranje u BiH
8.	Agencija za policijsku potporu
9.	Agencija za poštanski promet BiH
10.	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje
11.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije
12.	Agencija za rad i zapošljavanje BiH
13.	Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete
14.	Agencija za sigurnost hrane BiH
15.	Agencija za statistiku BiH
16.	Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova BiH
17.	Agencija za unapređenje inozemnih investicija u BiH
18.	Agencija za zaštitu osobnih podataka BiH
19.	Agencija za državnu službu BiH
20.	Arhiv BiH
21.	Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja BiH
22.	Centar za uklanjanje mina u BiH
23.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH
24.	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
25.	Direkcija za europske integracije BiH
26.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH
27.	Državna agencija za istrage i zaštitu
28.	Državna regulativna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH
29.	Fond za povratak BiH
30.	Generalno tajništvo Vijeća ministara BiH
31.	Granična policija BiH
32.	Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH
33.	Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH
34.	Institut za akreditiranje BiH

35.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH
36.	Institut za mjeriteljstvo BiH
37.	Institut za nestale osobe BiH
38.	Institut za standardizaciju BiH
39.	Komisija za koncesije BiH
40.	Konkurencijsko vijeće BiH
41.	Memorijalni centar Srebrenica
42.	Ministarstvo civilnih poslova BiH
43.	Ministarstvo financija i trezora BiH
44.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH
45.	Ministarstvo obrane BiH
46.	Ministarstvo pravde BiH
47.	Ministarstvo sigurnosti BiH
48.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
49.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH
50.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
51.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH
52.	Odbor državne službe za žalbe BiH
53.	Parlamentarna skupština BiH
54.	Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika
55.	Pravobraniteljstvo BiH
56.	Predsjedništvo BiH
57.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH
58.	Služba za poslove sa strancima BiH
59.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH
60.	Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH
61.	Središnje izborno povjerenstvo BiH
62.	Sud BiH
63.	Tužiteljstvo BiH
64.	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja
65.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH
66.	Ured koordinatora za reformu javne uprave BiH
67.	Ured za harmonizaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH
68.	Ured za razmatranje žalbi
69.	Ured za veterinarstvo BiH

70. Ured za zakonodavstvo BiH

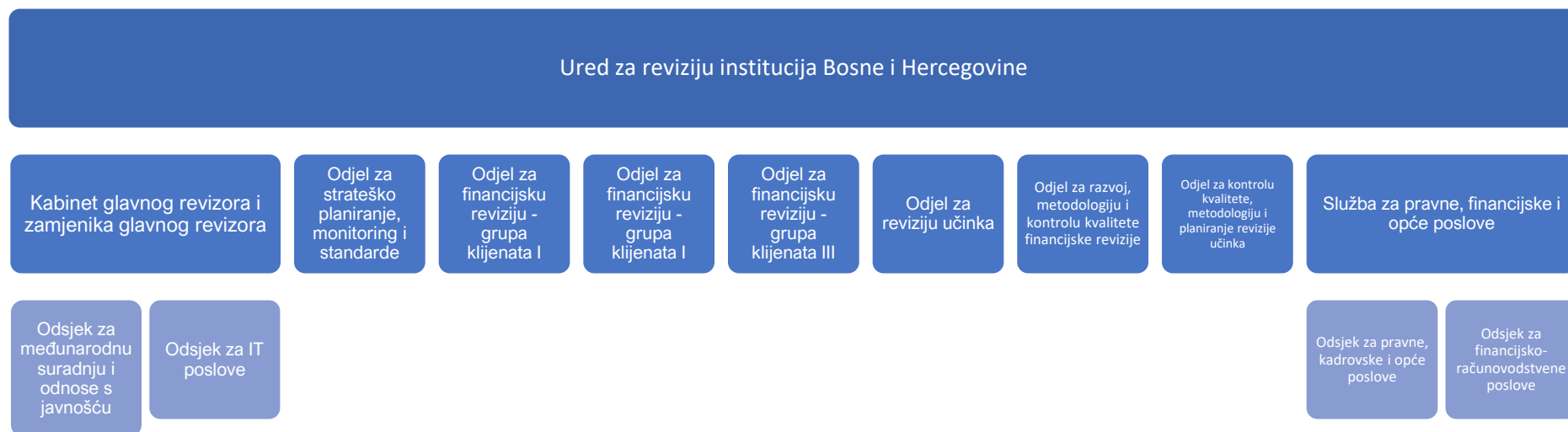
71. Ustavni sud BiH

72. Vijeće za državnu pomoć BiH

73. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH

74. Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH

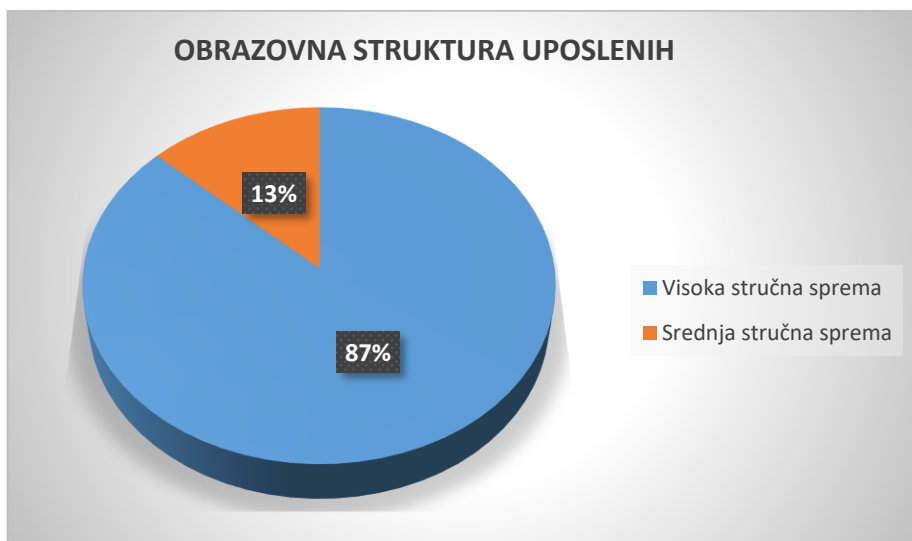
Privitak 2. – Shematski prikaz organizacije Ureda

Privitak 3. – Struktura uposlenih u Uredu

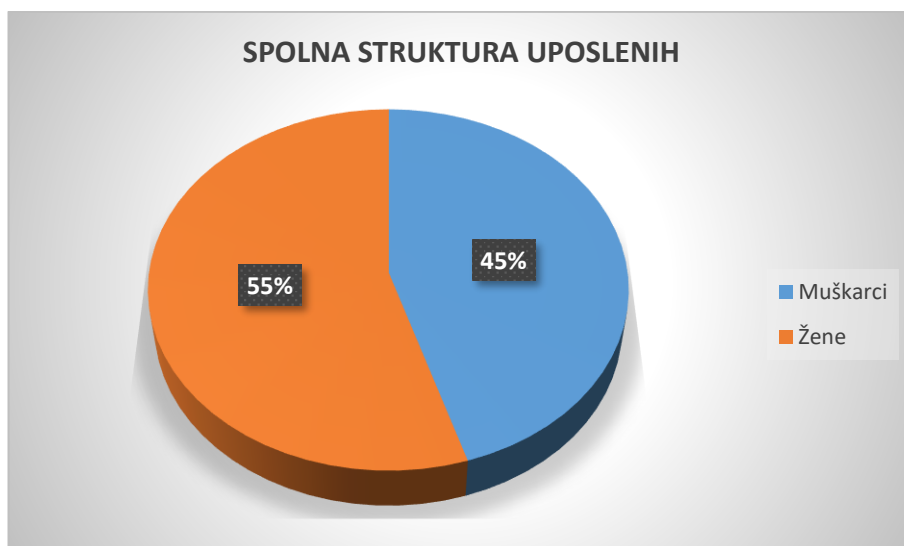
Obrazovna struktura

VSS	54
SSS	8
Ukupno	62

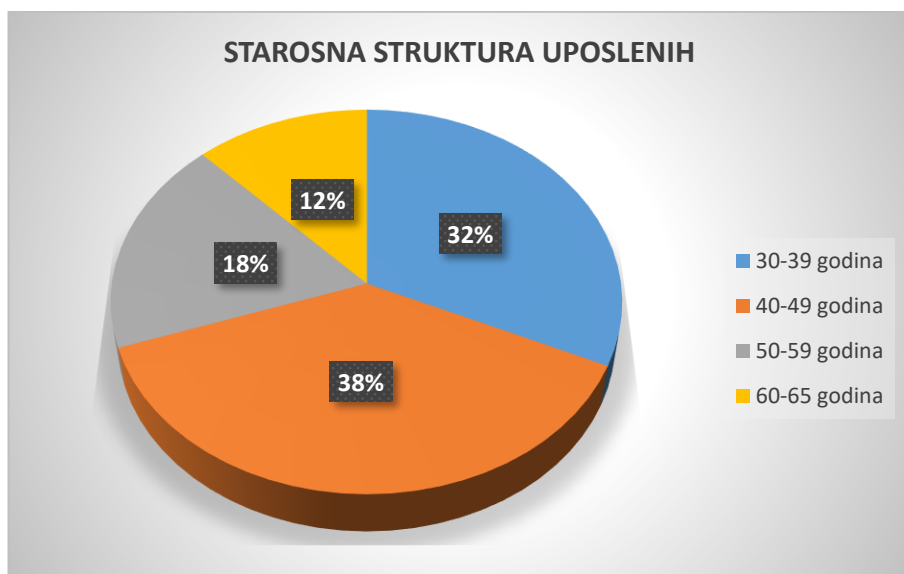
Spolna struktura

Muški	28
Ženski	34
Ukupno	62

Starosna struktura

30-39 godina	21
40-49 godina	25
50-59 godina	12
60-65 godina	4
Ukupno	62

Privitak 4. – Financijsko izvješće Ureda

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Razdoblje izvješćivanja: 1. 1. do 31. 12. 2021. godine

Red. br.	Opis	Ekonom. kod	Proračun	Izmjene i dopune	Korigirani proračun	Ostvareni kumulativni iznos rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog razdoblja prethodne godine	Postotak 7/6x100	Postotak 7/8x100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni tekući rashodi (2+5)	610000	4.476.000	41.132	4.517.132	3.859.633	3.645.399	85,4%	105,9%
2	Plaće i naknade troškova uposlenih (3+4)	611000	3.557.000	0	3.557.000	3.274.358	3.126.088	92,1%	104,7%
3	Bruto plaće i naknade plaća	611100	3.247.000	0	3.247.000	3.029.801	2.907.089	93,3%	104,2%
4	Naknade troškova uposlenih	611200	310.000	0	310.000	244.557	218.999	78,9%	111,7%
5	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	613000	919.000	41.132	960.132	585.275	519.311	61,0%	112,7%
6	Putni troškovi	613100	200.000	27.000	173.000	11.592	5.531	6,7%	209,6%
7	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	45.000	0	45.000	31.803	25.884	70,7%	122,9%
8	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	45.000	27.000	72.000	71.430	50.618	99,2%	141,1%
9	Nabava materijala i sitnog inventara	613400	45.000	0	45.000	42.846	23.501	95,2%	182,3%
10	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	613500	35.000	0	35.000	23.058	12.558	65,9%	183,6%
11	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	300.000	0	300.000	278.520	275.395	92,8%	101,1%
12	Izdaci za tekuće održavanje	613700	45.000	0	45.000	25.404	12.850	56,5%	197,7%

13	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	20.000	0	20.000	8.163	10.272	40,8%	79,5%
14	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	184.000	41.132	225.132	92.459	102.703	41,1%	90,0%
15	Ukupni kapitalni izdaci (16)	82000	585.000	22.352	607.352	22.297	111.514	3,7%	20%
16	Izdaci za nabavu stalnih sredstava	821000	585.000	22..352	607.352	22.297	111.514	3,7%	20%
17	Nabava opreme	821300	581.000	22..352	603.352	22.297	111.080	3,7%	20,1%
18	Nabava stalnih sredstava u obliku prava	821500	4.000	0	4.000	0	434	0%	0,0%
UKUPNO			5.061.000	63.485	5.124.485	3.881.929	3.756.913	75,8%	103,3%

KONTAKT

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine
Tešanjaska 24a/29
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

T: + 387 33 275 400
F: + 387 33 275 401
E: salbih@revizija.gov.ba
W: www.revizija.gov.ba
 @UredzaReviziju